

Az érdekérvényesítés határai – A V4 hatalmi képességeiről –

Dr. Tálas Péter

***Nemzeti Közzolgálati Egyetem
Stratégiai Védelmi Kutatóközpont***

Budapest, 2017. május 24.

Az előadás vázlatpontjai

- ***A V4 együttműködés stratégai környezetéről***
- ***A V4 hatalmi képességeiről***
- ***A V4-ek hatalmi képességeinek geopolitikai kontextusáról***

A V4 együttműködés stratégiai környezete

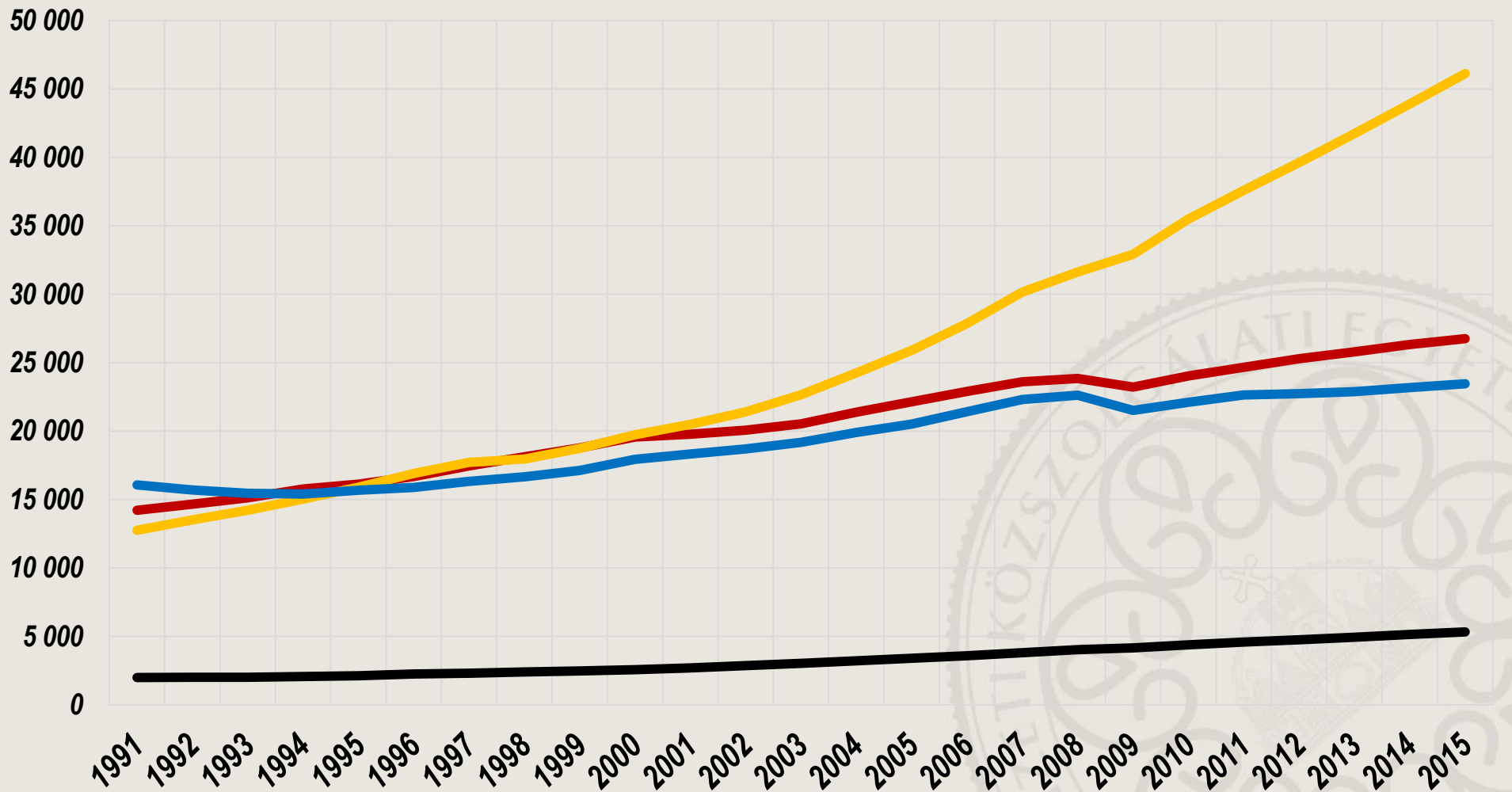
- **1991 óta egy multipoláris világrendszer felé haladunk: a Szovjetunió után keletkezett hatalmi vákuumot *új nagyhatalmak* töltötték be, főleg az ázsiai térségből.**

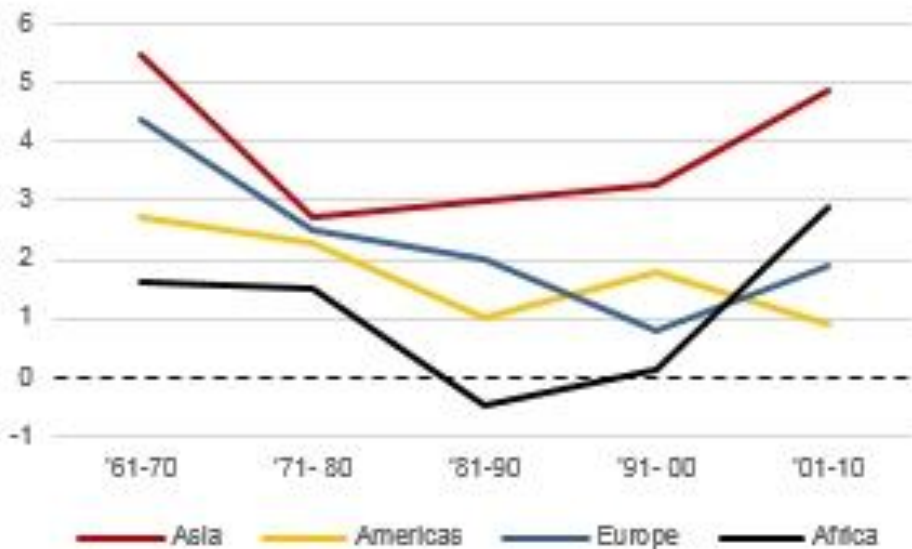
A világ régióinak GDP-ből való részesedése 1991-2015

(Mrd USD)

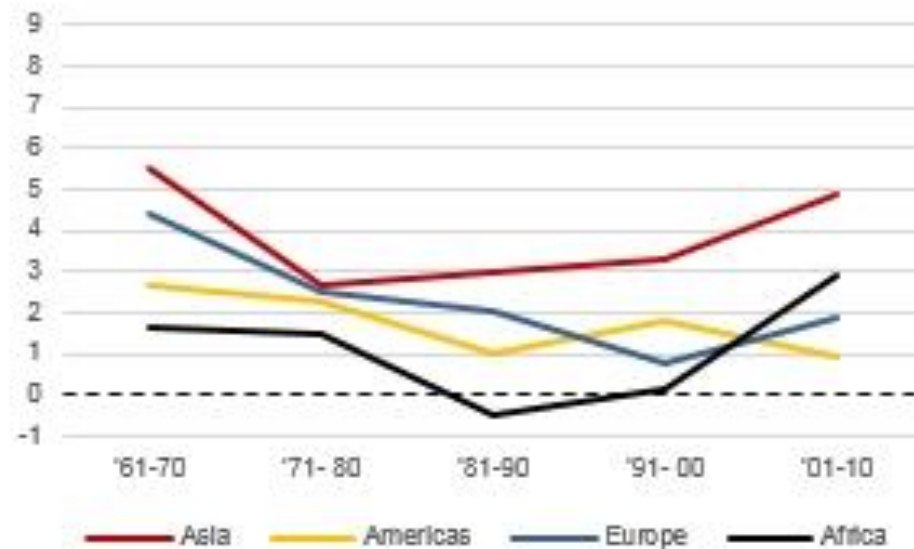
— Africa — Amerika — Ázsia — Európa

Real GDP (Millions PPP \$) Average Decadal % Change

Real GDP per capita , PPP \$ Average Decadal % Change

Az elmúlt 25 évben nem a Nyugat, hanem a **feltörekvő ázsiai térségek fejlődtek a legdinamikusabban**

A V4 együttműködés stratégiai környezete

- 1991 óta egy *multipoláris világrendszer* felé haladunk: a Szovjetunió után keletkezett hatalmi vákuumot **új nagyhatalmak** töltötték be, főleg az ázsiai térségből.
- A világháló megjelenésével a nemzetközi rendszer állami szereplői mellett a **nem állami szereplők** (az állam alattiak és felettiak) **is nemzetközi hatalomra tettek szert.**
- Kelet-Közép-Európa **három** nagy **integrációs folyamatot** él meg **egyidejűleg** (integrációs zűrzavar)
 - **renacionalizáció** (nemzeti integráció, szuverenitás kiteljesítés),
 - **európaizálódás** (európai integráció, szuverenitás megosztás),
 - **globalizáció** (interdependencia, a szuverenitás eróziója)
- **A V4-ek közös kihívása: hogy harmonizálhatók az egyidejű folyamatok?**

A V4-ek hatalmi képességeiről

- **Demográfia** – népesség, demográfiai trendek
- **Gazdaság** – GDP, felzárkózási képesség, versenyképesség
- **Katonai képességek** – modern, bárhol bevetethető haderő
- **Diplomácia** – a nemzetközi napirend meghatározása
- **Modellérték** – vonzó vagy nem vonzó társadalmi modell

Demográfia

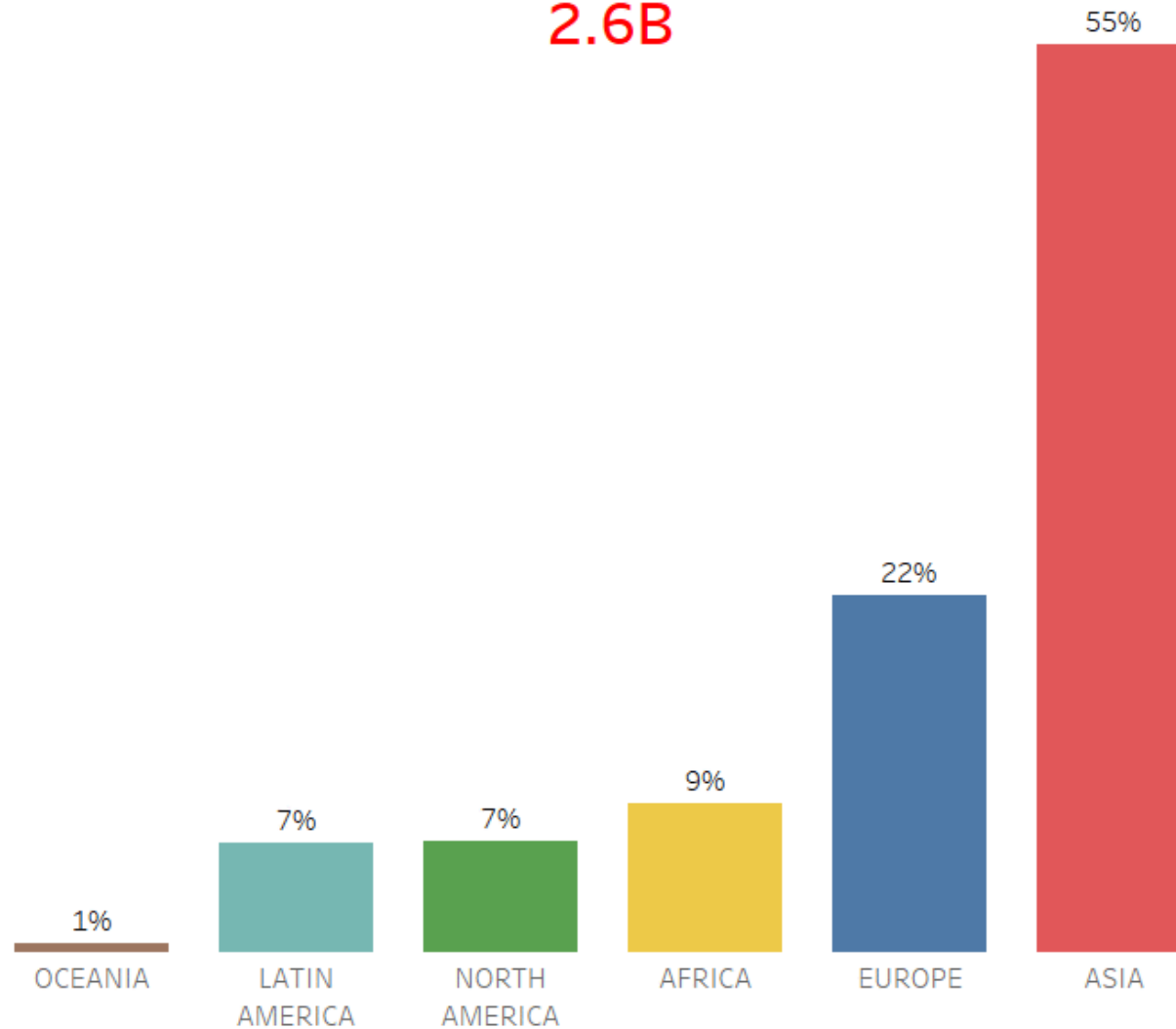

Share of world population by region **1950**

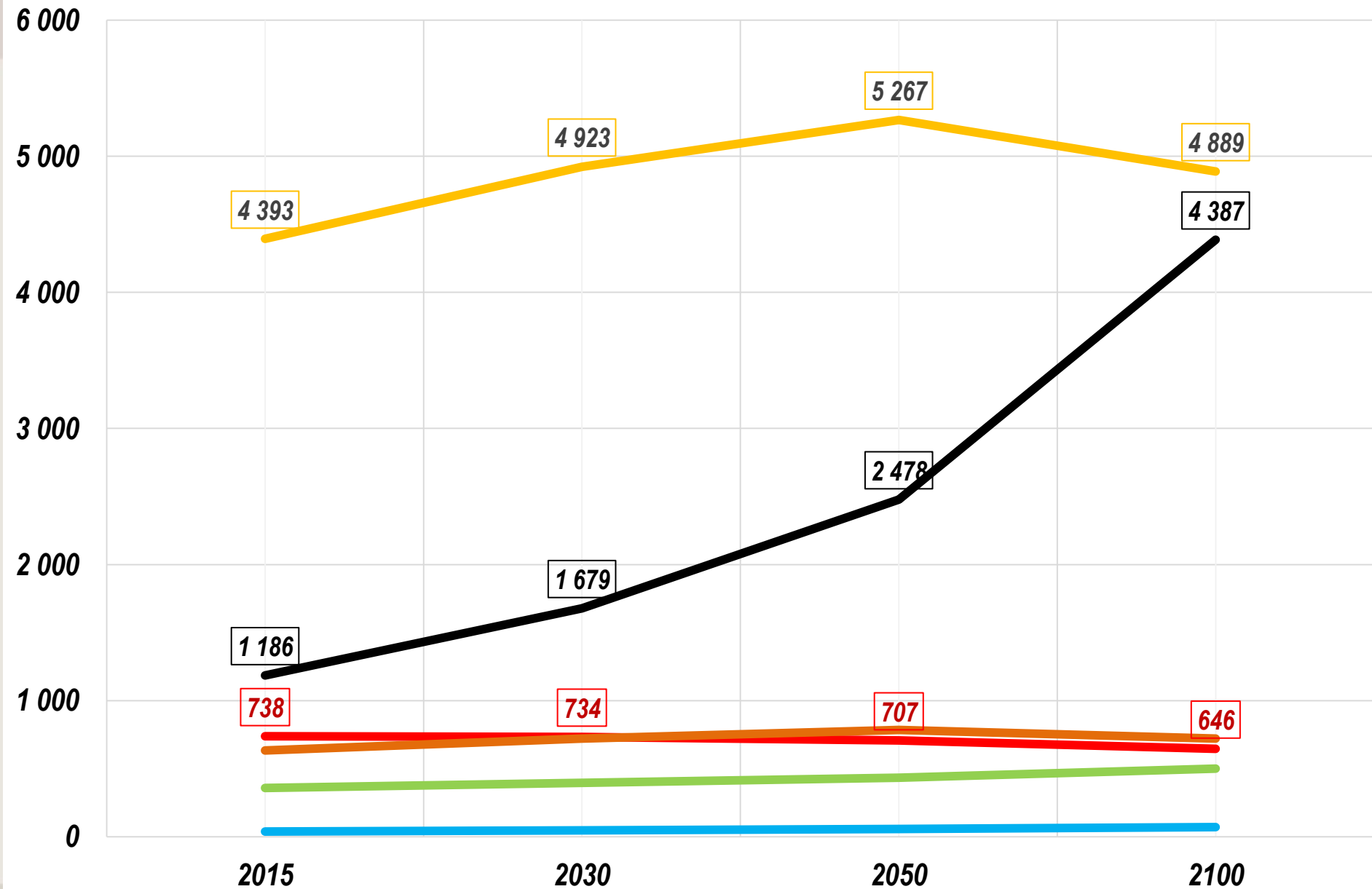
total population

2.6B

A népességszám alakulása 2015-2100 között

— Afrika — Ázsia — Európa — Észak-Amerika — Latin- és Dél-Amerika — Óceánia

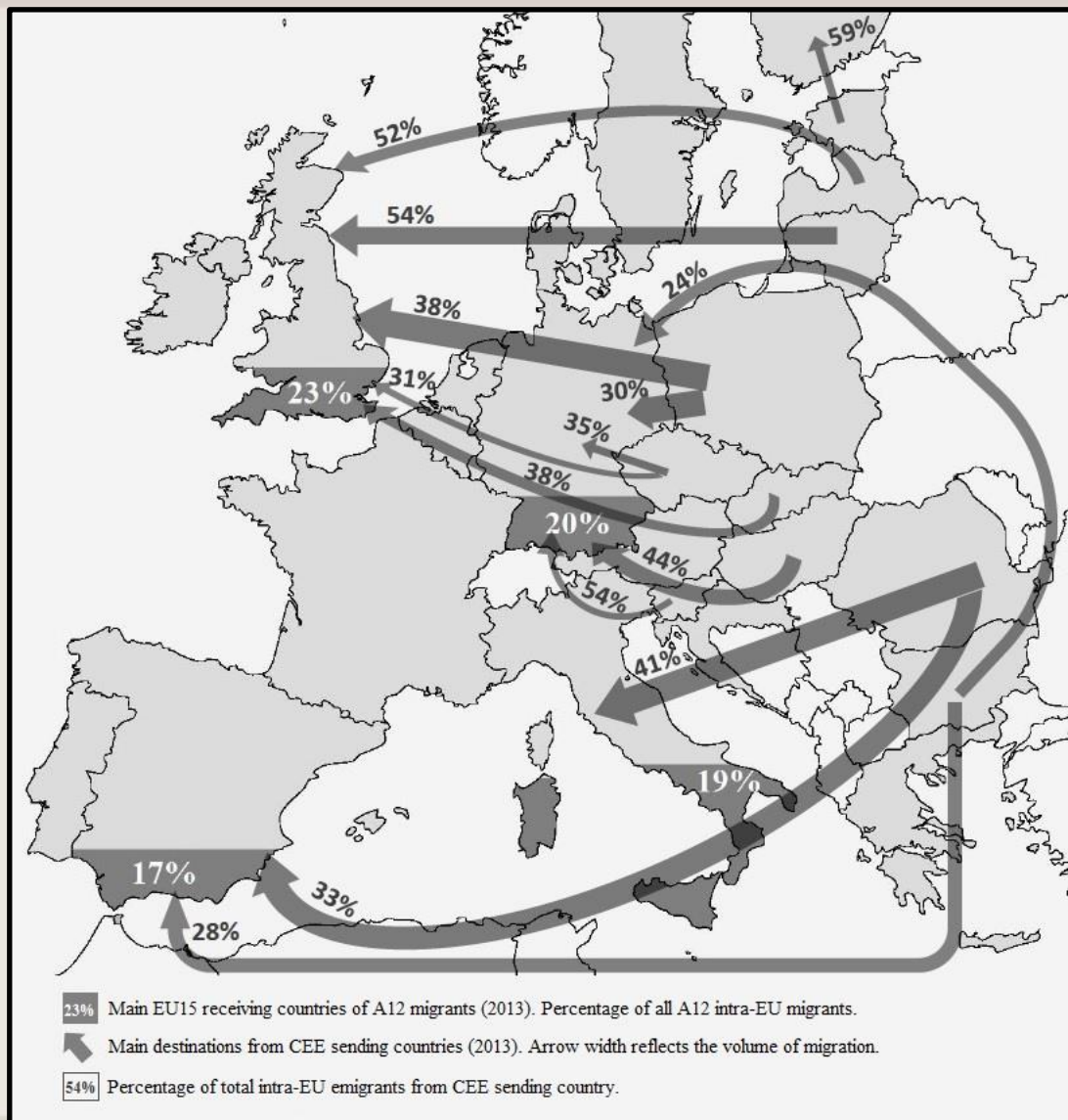

	Népességszám (millió fő)			
	2015	2030	2050	2100
Világ	7 349	8 501	9 725	11 213
Európa	738	734	707	646
Egyesült Királyság	64	70	75	82
Franciaország	64	68	71	75
Németország	88	79	74	63
Kelet-Európa	292	278	251	208
Oroszország	143	138	128	117
Magyarország	9,8	9,2	8,3	6,5
Össz: E		- 4	- 31	- 92
Össz. K-E		- 14	- 41	- 84

A V4-ek hatalmi képességeiről

- **Demográfia** – népesség, demográfiai trendek
- A világ és Európa demográfiai szempontból kedvezőtlen részéhez tartoznak
 - Lengyelország – **38,6 millió**, az EU lakosságának **7,65%-a**
 - Magyarország – **9,8 millió**, az EU lakosságának **1,95%-a**
 - Csehország – **10,5 millió**, az EU lakosságának **2,09%-a**
 - Szlovákia – **5,4 millió**, az EU lakosságának **1,07%-a**
 - V4 – **64,4 millió**, az EU lakosságának **12,77%-a** – 2030-ra **12,25%-ra**, 2050-re **11,28%-a**, 2100-ra **8,9%-ra csökken az aránya**)
 - V4 – **64,4 millió**, ebből Lengyelország (**59%**), Magyarország (**15%**), Csehország (**16%**), Szlovákia (**8%**)
- Népességfogyás, elöregedés
- Brain drain, skill drain – modernizációs kihívás

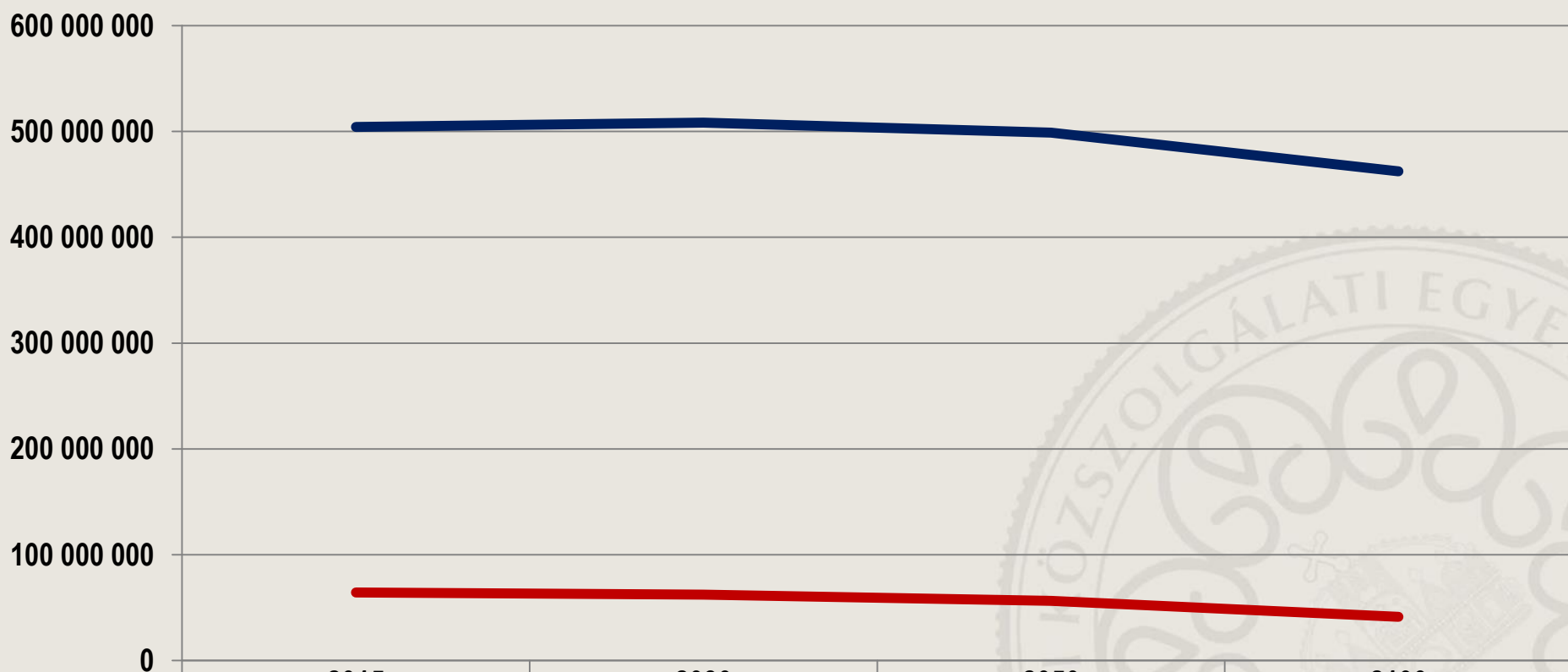
Migráció Kelet-Közép-Európából

A népesség számának változása

Népesség

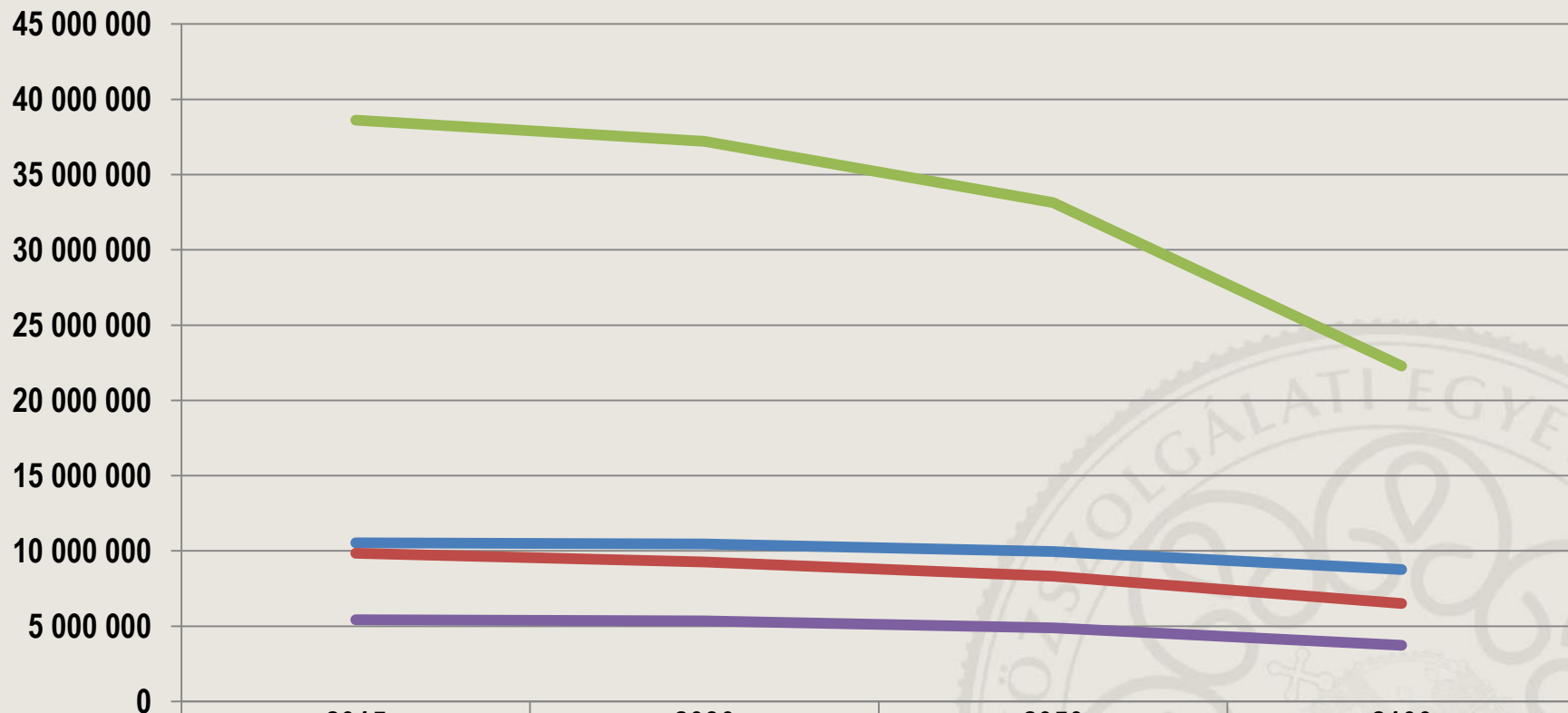
— V4 — EU

	2015	2030	2050	2100
V4	64 436 000	62 296 000	56 311 000	41 301 000
EU	504 315 000	508 346 000	498 849 000	462 370 000

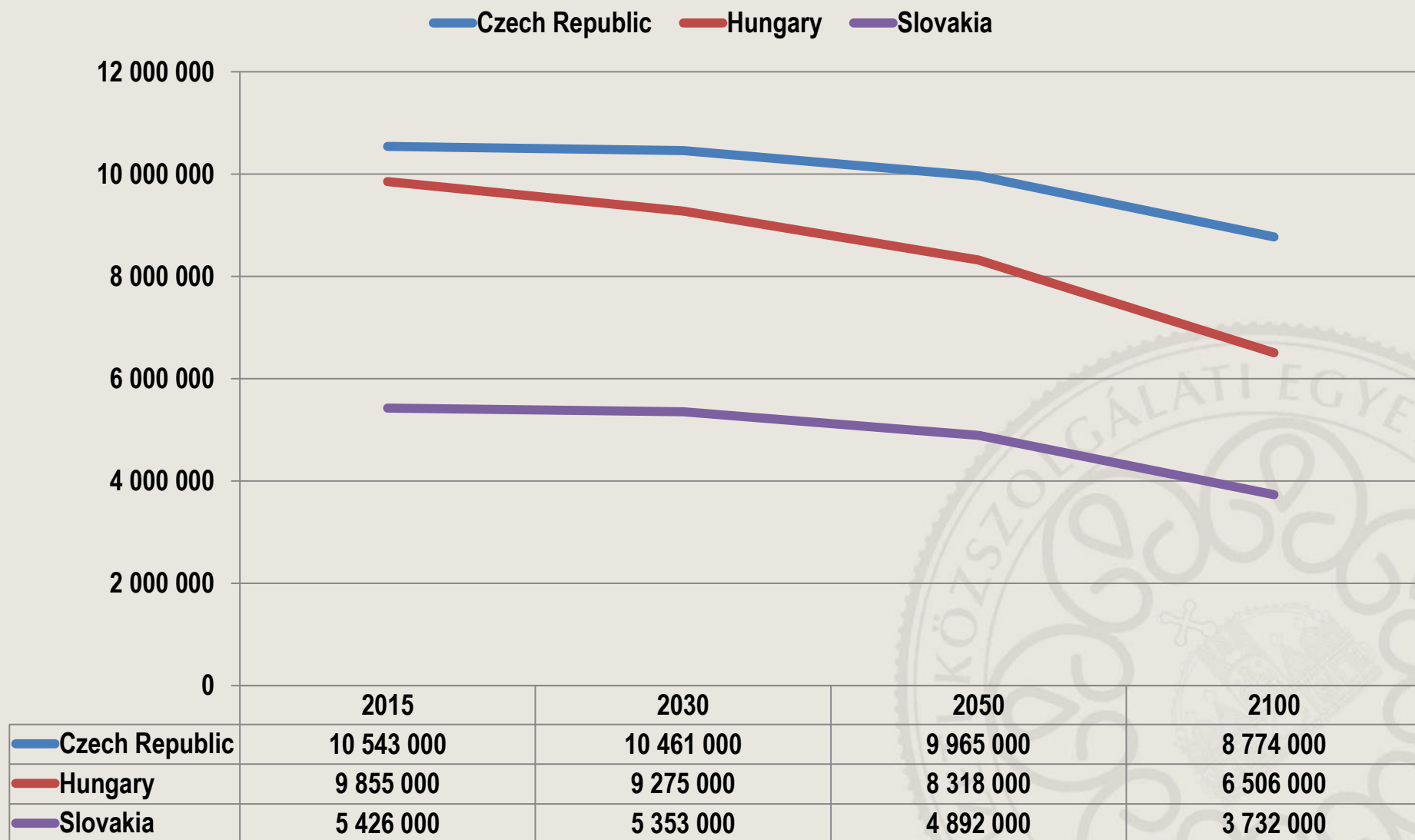
A népességszám alakulása a V4 országokban

— Czech Republic — Hungary — Poland — Slovakia

	2015	2030	2050	2100
Czech Republic	10 543 000	10 461 000	9 965 000	8 774 000
Hungary	9 855 000	9 275 000	8 318 000	6 506 000
Poland	38 612 000	37 207 000	33 136 000	22 289 000
Slovakia	5 426 000	5 353 000	4 892 000	3 732 000

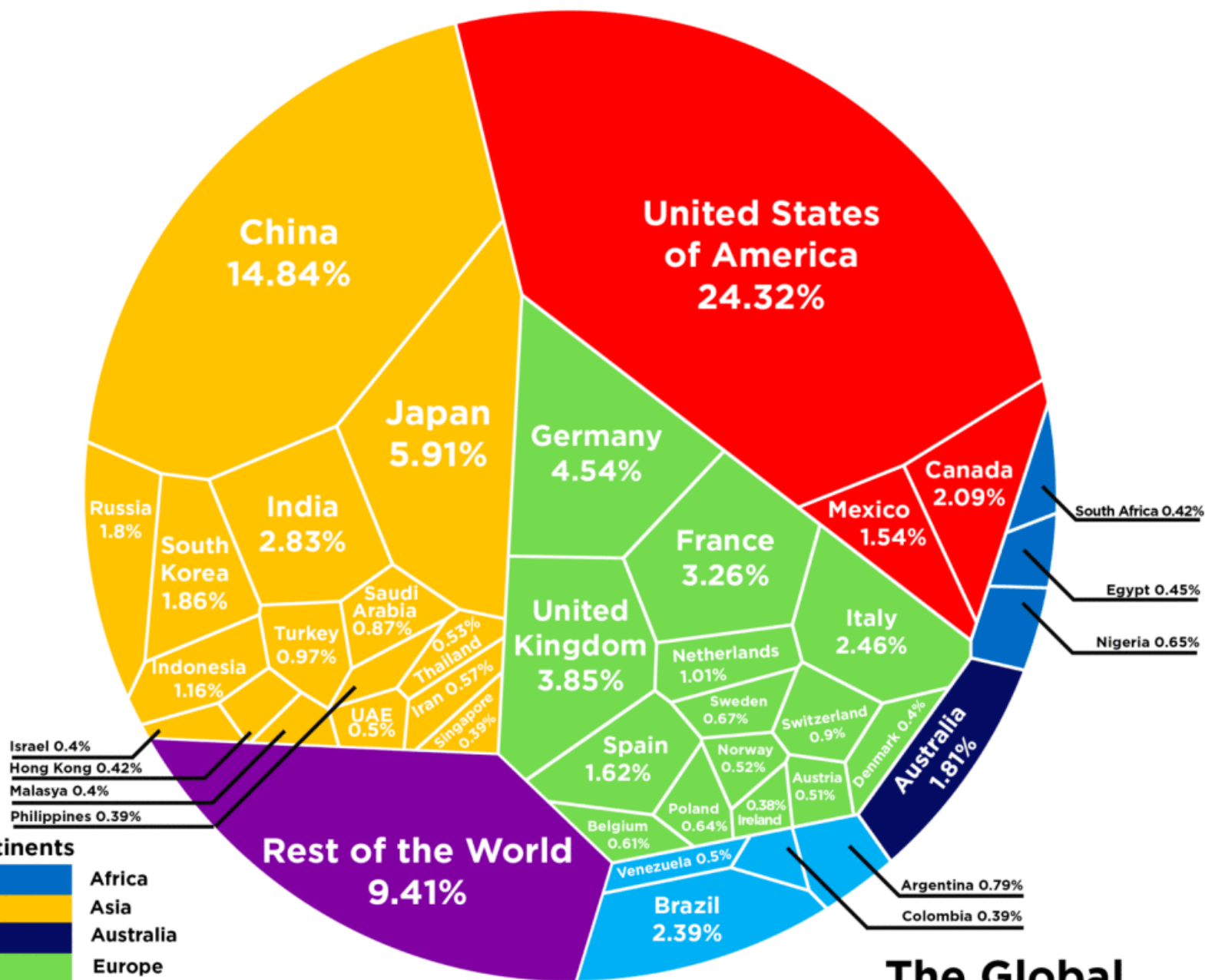
A népességszám alakulása a V3 országokban

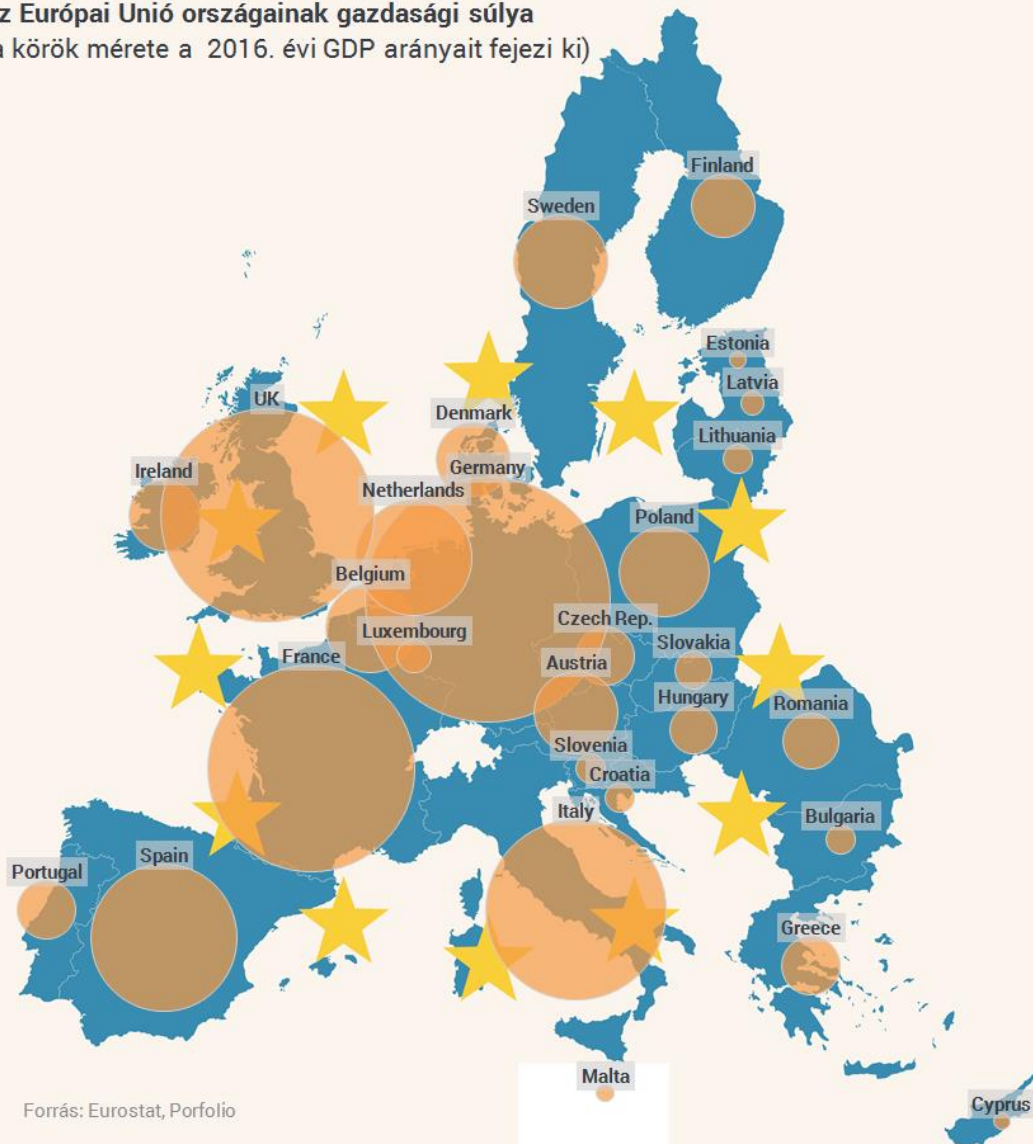
Gazdaság

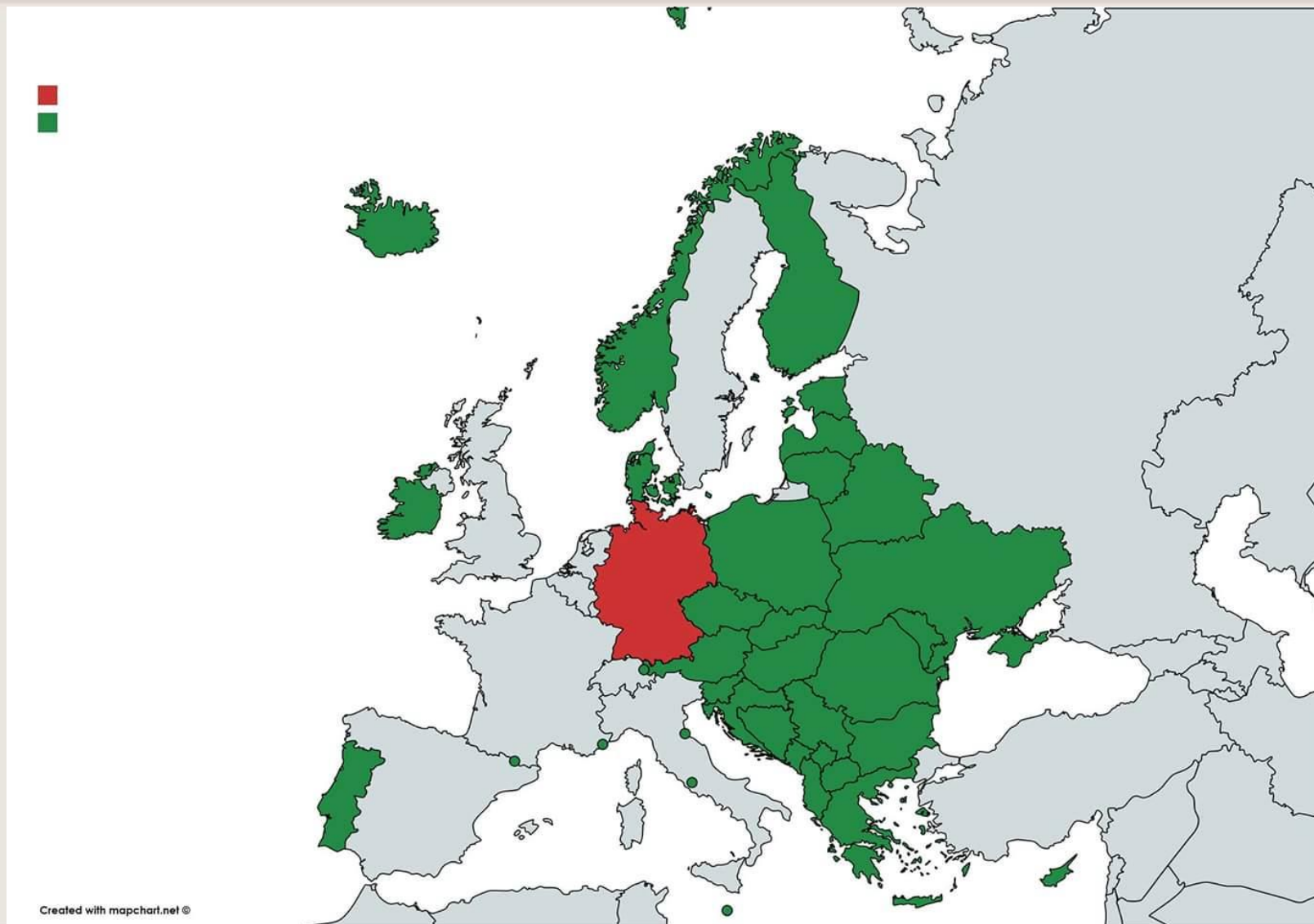
Gazdasági tendenciák

Az Európai Unió országainak gazdasági súlya
(a körök mérete a 2016. évi GDP arányait fejezi ki)

Gazdasági tendenciák

(Németország GDP-je az európai országokkal összevetve)

A V4-ek hatalmi képességeiről

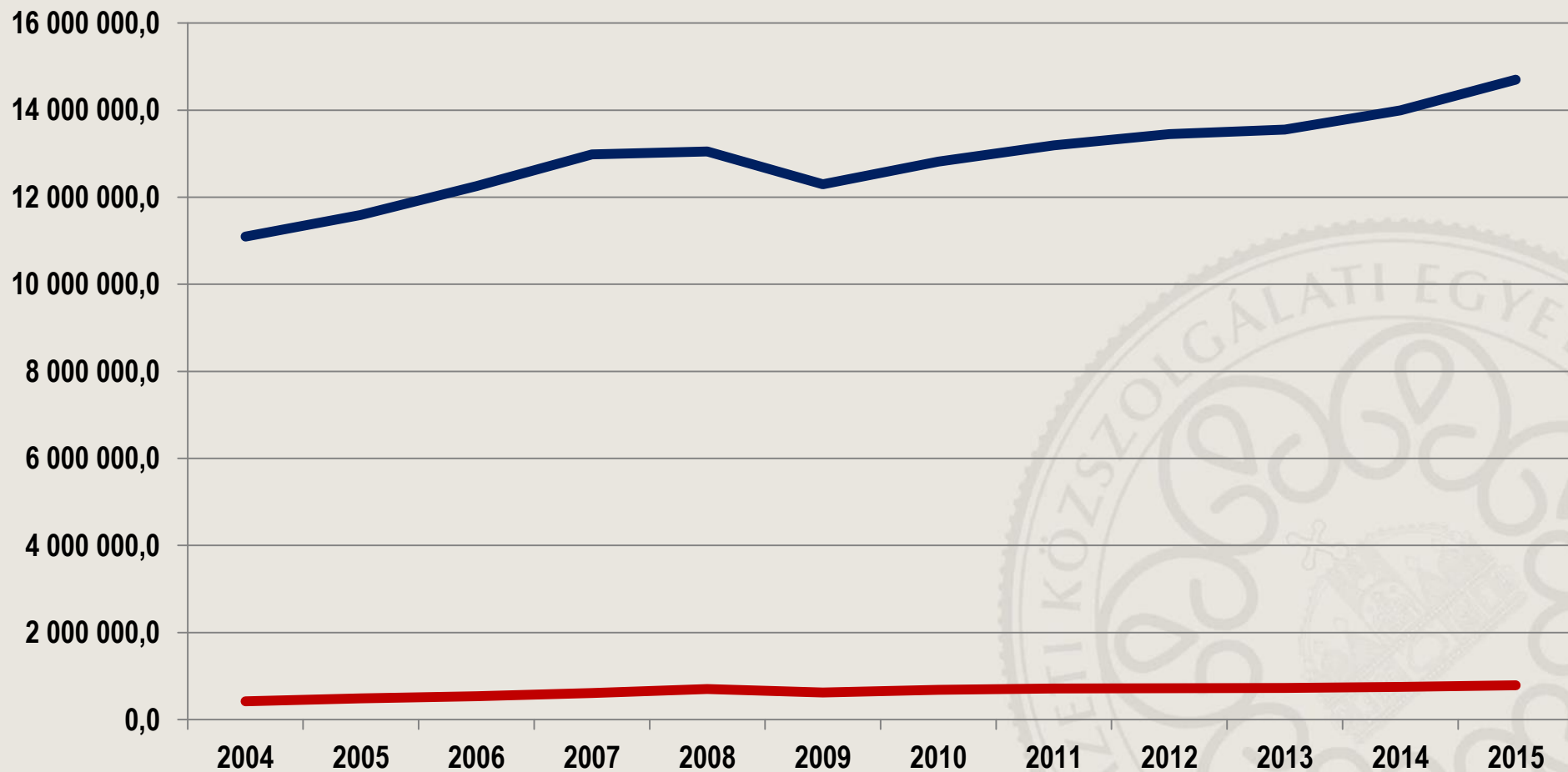
- **Gazdaság** – GDP, felzárkózási képesség, versenyképesség
 - A V4-ek **2004-ben** az EU GDP-jének **3,2%-át** adták, ez **2014-re 5,4%-ra** nőtt
 - A V4-ek együttesen Hollandia után a 7. legnagyobb gazdaságot jelentették és jelentik az EU-n belül.
 - A V4-eken belüli GDP-ből való részesedés 2004-ben, illetve 2015-ben
 - Lengyelország – **49% - 55%**
 - Csehország – **23% - 21%**
 - Magyarország – **20% - 14%**
 - Szlovákia – **8% - 10%**

V4 gazdaság

GDP 2004-2015

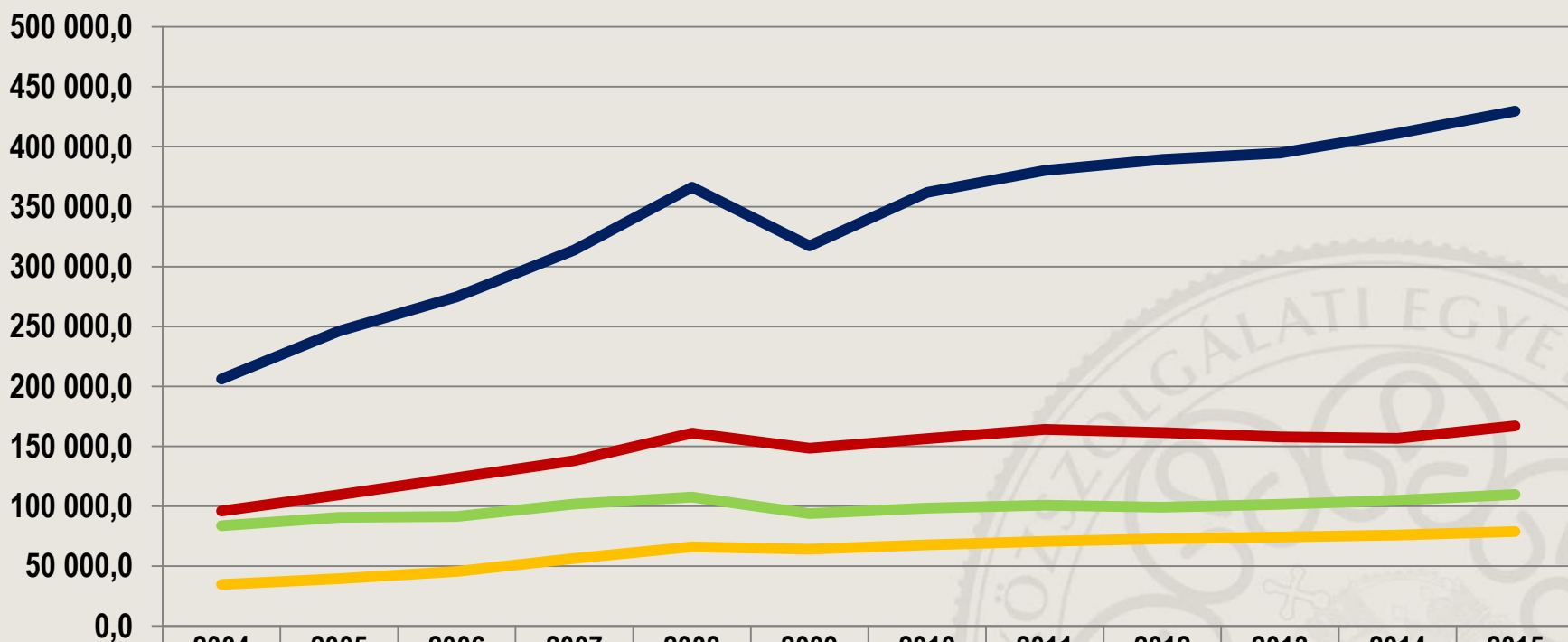
— V4 — European Union (28 countries)

V4 gazdaság

GDP növekedés 2004-2015

— Czech Republic — Hungary — Poland — Slovakia

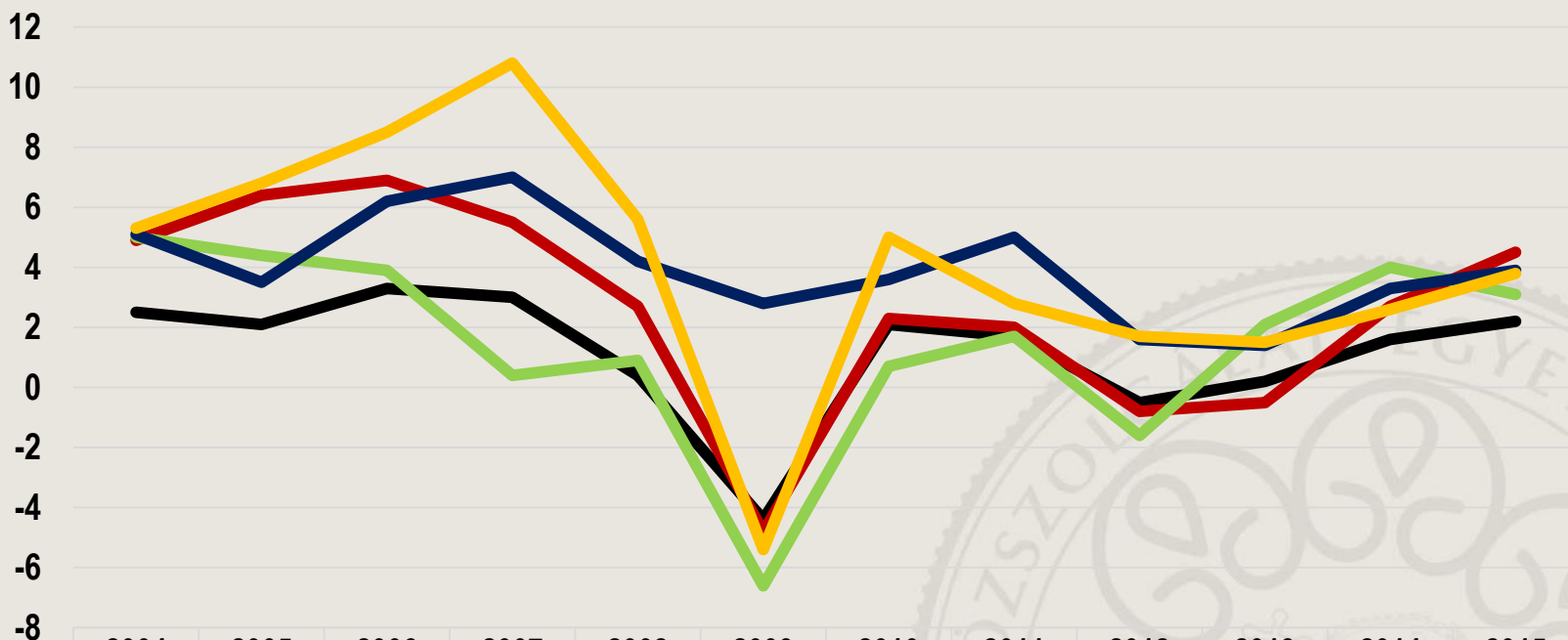

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Czech Republic	95 878,5	109 394,	123 743,	138 004,	160 961,	148 357,	156 369,	164 040,	161 434,	157 741,	156 660,	166 964,
Hungary	83 539,8	90 589,8	91 398,7	101 692,	107 637,	93 808,8	98 322,6	100 820,	99 085,6	101 483,	104 953,	109 674,
Poland	206 119,	246 201,	274 602,	313 874,	366 182,	317 082,	361 803,	380 239,	389 368,	394 721,	410 989,	429 794,
Slovakia	34 702,3	39 348,3	45 530,2	56 241,6	66 002,8	64 023,1	67 577,3	70 627,2	72 703,5	74 169,9	75 946,4	78 685,6

V4 gazdaság

Reál GDP növekedés

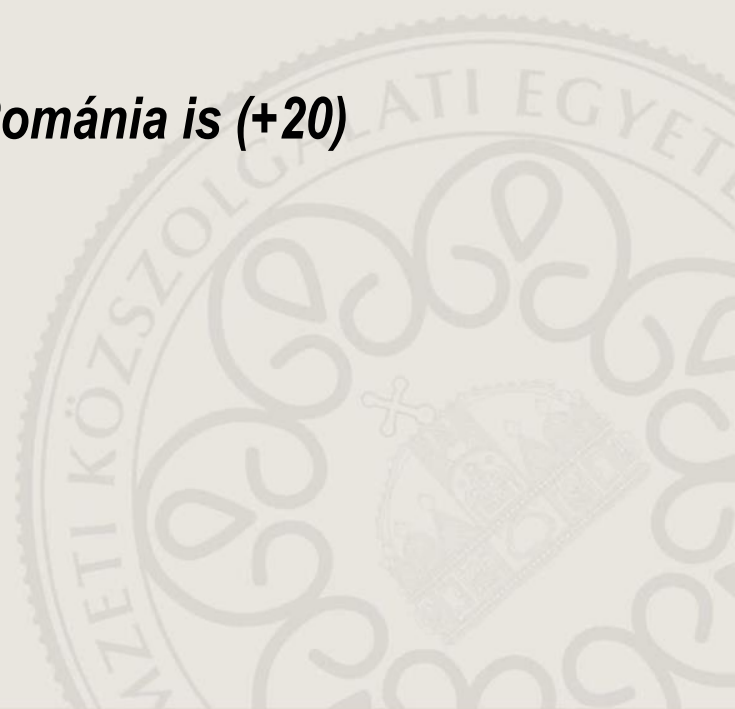
— EU (28 countries) — Czech Republic — Hungary — Poland — Slovakia

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
— EU (28 countries)	2,5	2,1	3,3	3	0,4	-4,4	2,1	1,7	-0,5	0,2	1,6	2,2
— Czech Republic	4,9	6,4	6,9	5,5	2,7	-4,8	2,3	2	-0,8	-0,5	2,7	4,5
— Hungary	5	4,4	3,9	0,4	0,9	-6,6	0,7	1,7	-1,6	2,1	4	3,1
— Poland	5,1	3,5	6,2	7	4,2	2,8	3,6	5	1,6	1,4	3,3	3,9
— Slovakia	5,3	6,8	8,5	10,8	5,6	-5,4	5	2,8	1,7	1,5	2,6	3,8

Felzárkózási teljesítmény

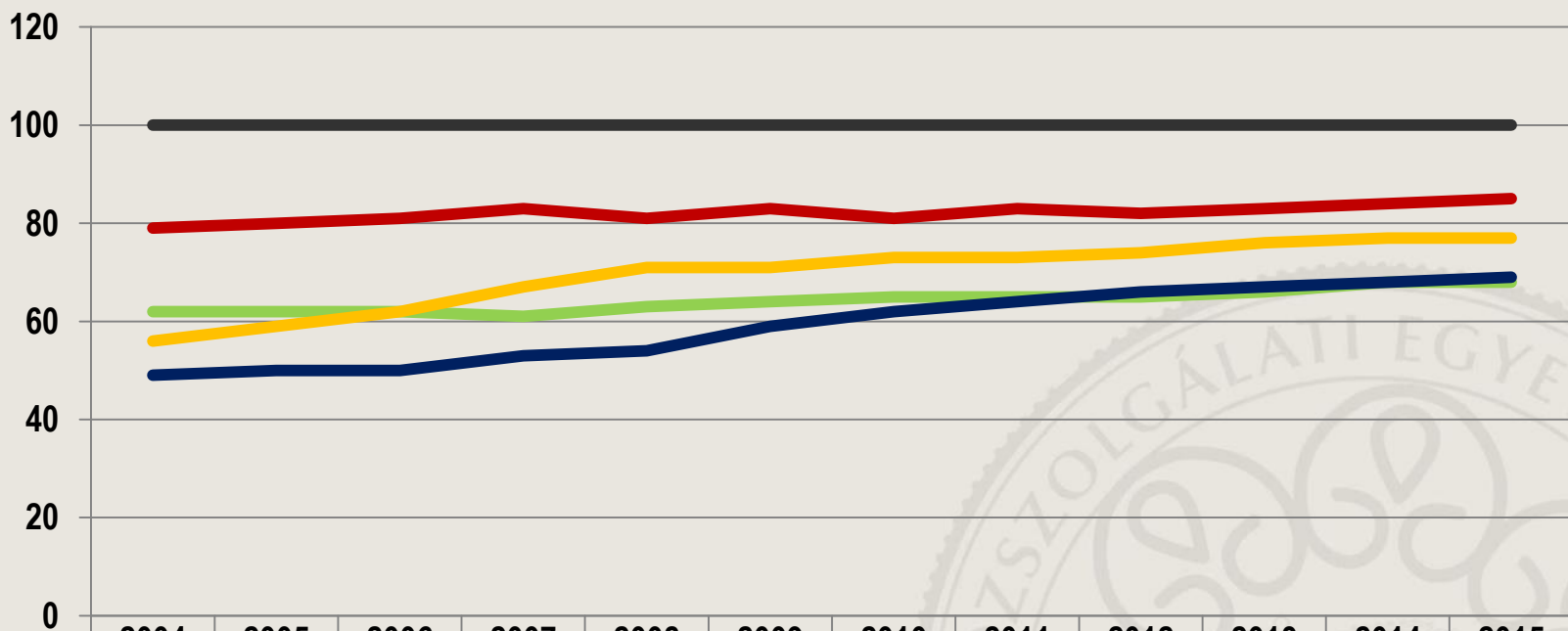
- **2004-ben** a V4-ek átlagos **fejlettségi szintje 61,75%-os** volt.
- **2015-ben** a V4-ek átlagos **fejlettségi szintje 74,75%-os**.
- A fejlődés dinamikája eltér az egyes országok között:
 - Csehország – 79%-ról **85%-ra (+6)**
 - Szlovákia – 56%-ról **77%-ra (+21)**
 - Lengyelország – 49%-ról **69%-ra (+20)**
 - Magyarország – 62%-ról **68%-ra (+6)**
 - Volt a szlovák jobb is: Litvánia (+24), de Románia is (+20)

Az egy főre eső GDP változása

GDP/lakos (EU28 = 100%)

— EU (28 countries) — Czech Republic — Hungary — Poland — Slovakia

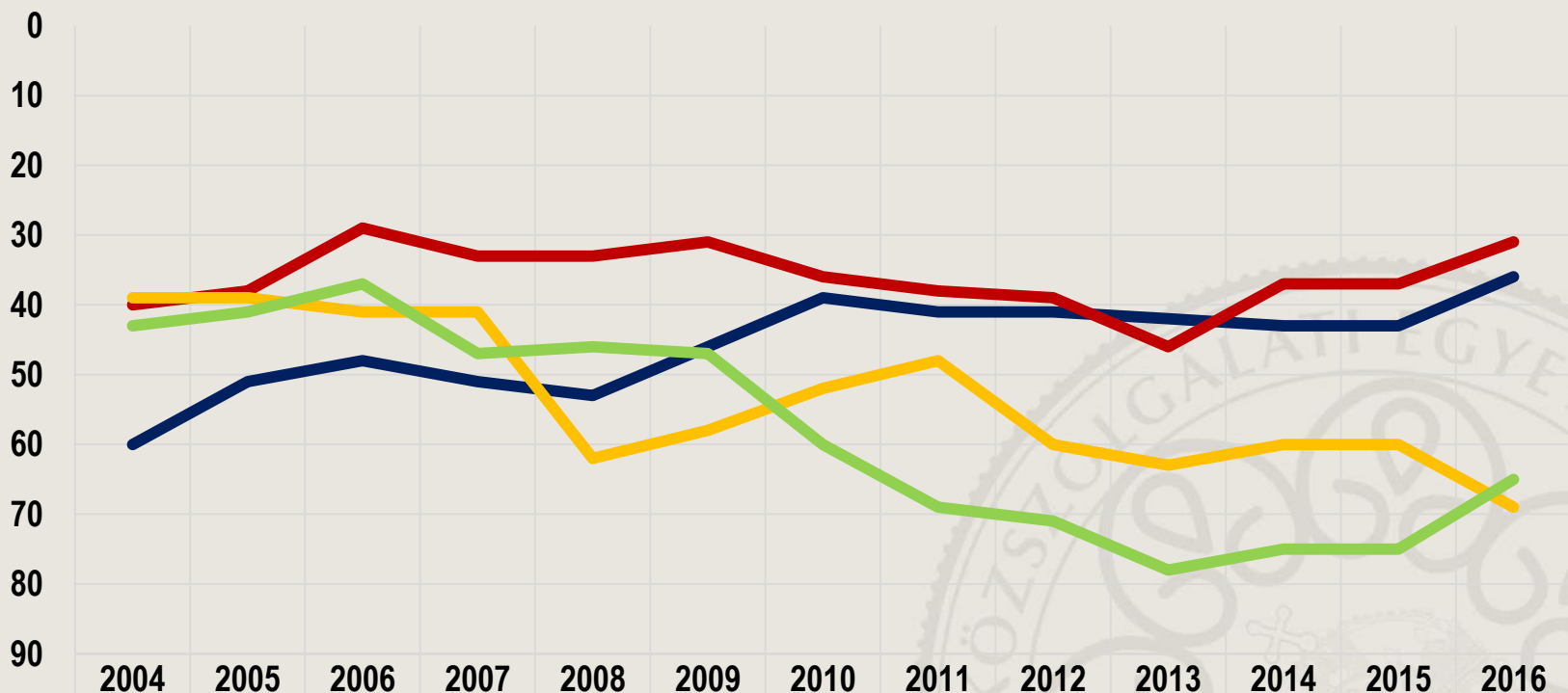

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
— EU (28 countries)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
— Czech Republic	79	80	81	83	81	83	81	83	82	83	84	85
— Hungary	62	62	62	61	63	64	65	65	65	66	68	68
— Poland	49	50	50	53	54	59	62	64	66	67	68	69
— Slovakia	56	59	62	67	71	71	73	73	74	76	77	77

Versenyképesség alakulása

WEF Versenyképességi index (GCI) 2004-2016

— Lengyelország — Csehország — Magyarország — Szlovákia

Lengyelország	60	51	48	51	53	46	39	41	41	42	43	43	36
Csehország	40	38	29	33	33	31	36	38	39	46	37	37	31
Magyarország	39	39	41	41	62	58	52	48	60	63	60	60	69
Szlovákia	43	41	37	47	46	47	60	69	71	78	75	75	65

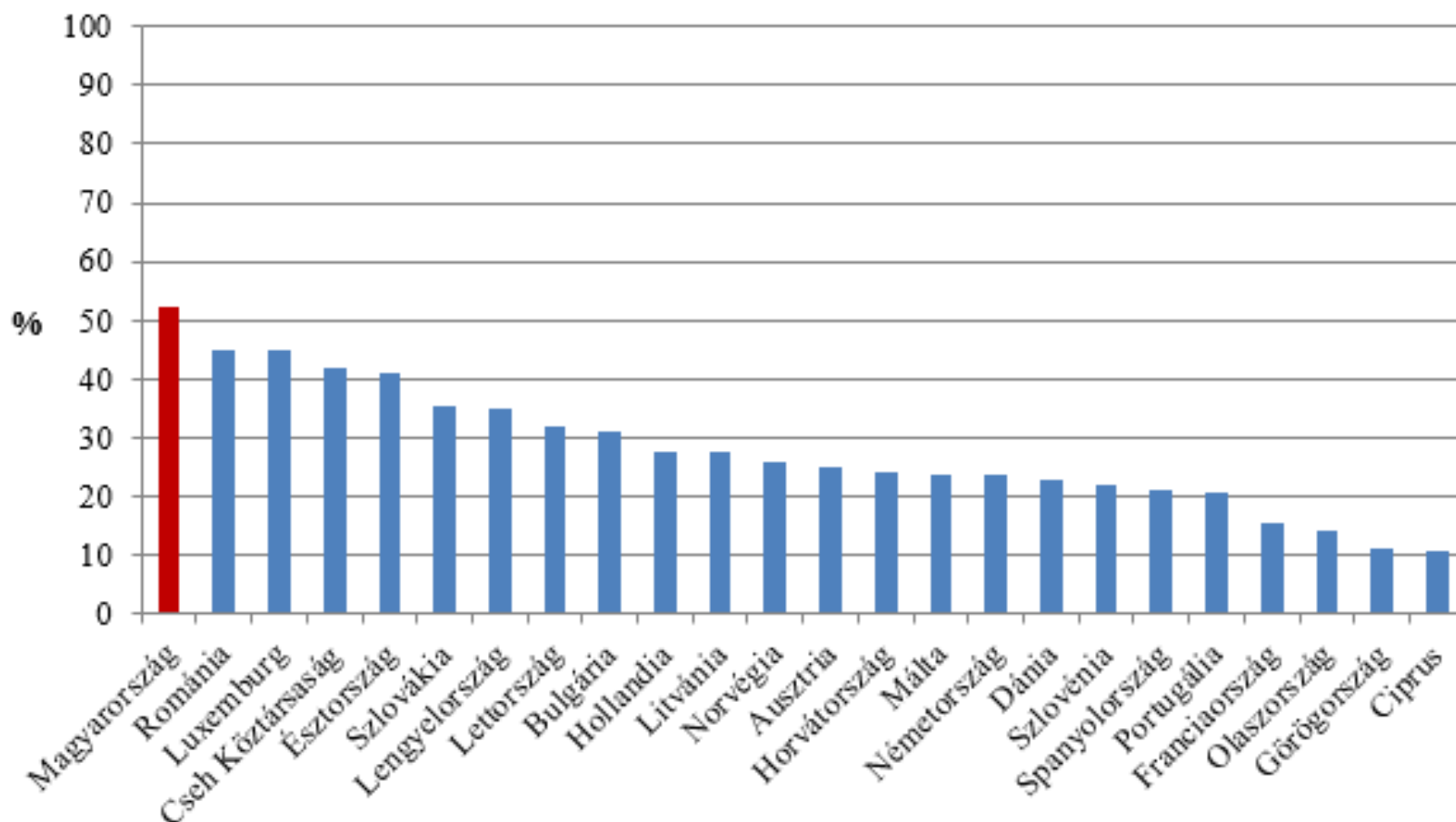
Gazdaság

- **Közös jellemzők**
 - Hasonló gazdaságátalakítási minták
 - Nyitott gazdaságok
 - Erős függés a külső finanszírozástól (tőkeberuházás, EU támogatás, kölcsönök)
 - **A külföldi vállalatok meghatározó szerepe a gazdaságban**
 - Az EU a legfontosabb gazdasági partner
 - Igen szorosak Németországgal fennálló gazdasági kapcsolatok (!)
 - **A nemzetközi munkamegosztásban döntően beszállítói, összeszerelő-jellegű munka (alacsony hazai hozzáadott érték)**
 - Fennmaradó perifériális, félperifériális jellegzetességek
- **Kérdés: együttműködésre vagy versenyre ösztönzők-e gazdasági adottságaik?**

A külső vállalatok meghatározó szerepe a gazdaságban

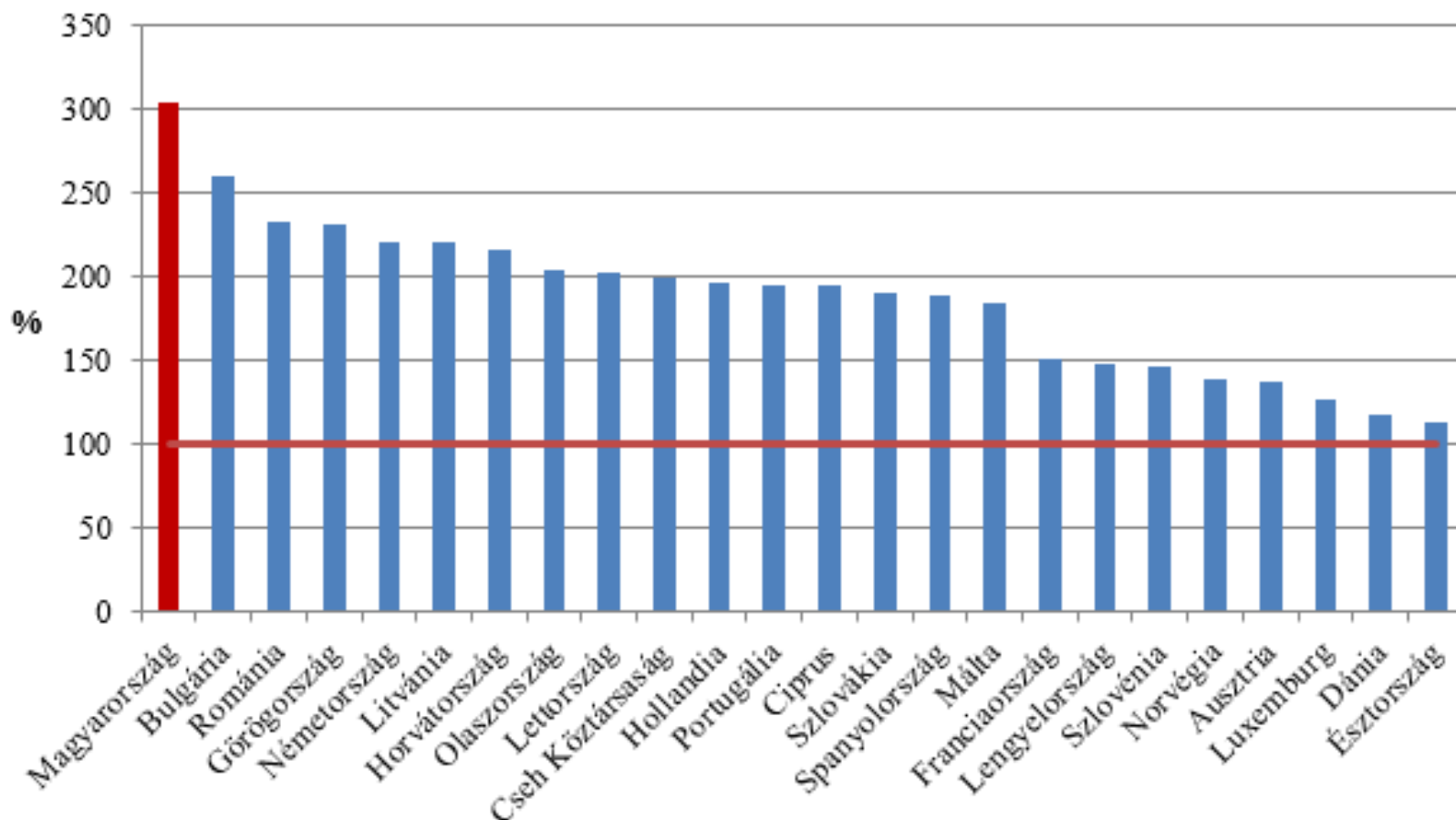
A külföldi irányítású vállalatok által termelt bruttó hozzáadott érték a hazai GDP százalékában, 2013

A külső vállalatok meghatározó szerepe a gazdaságban

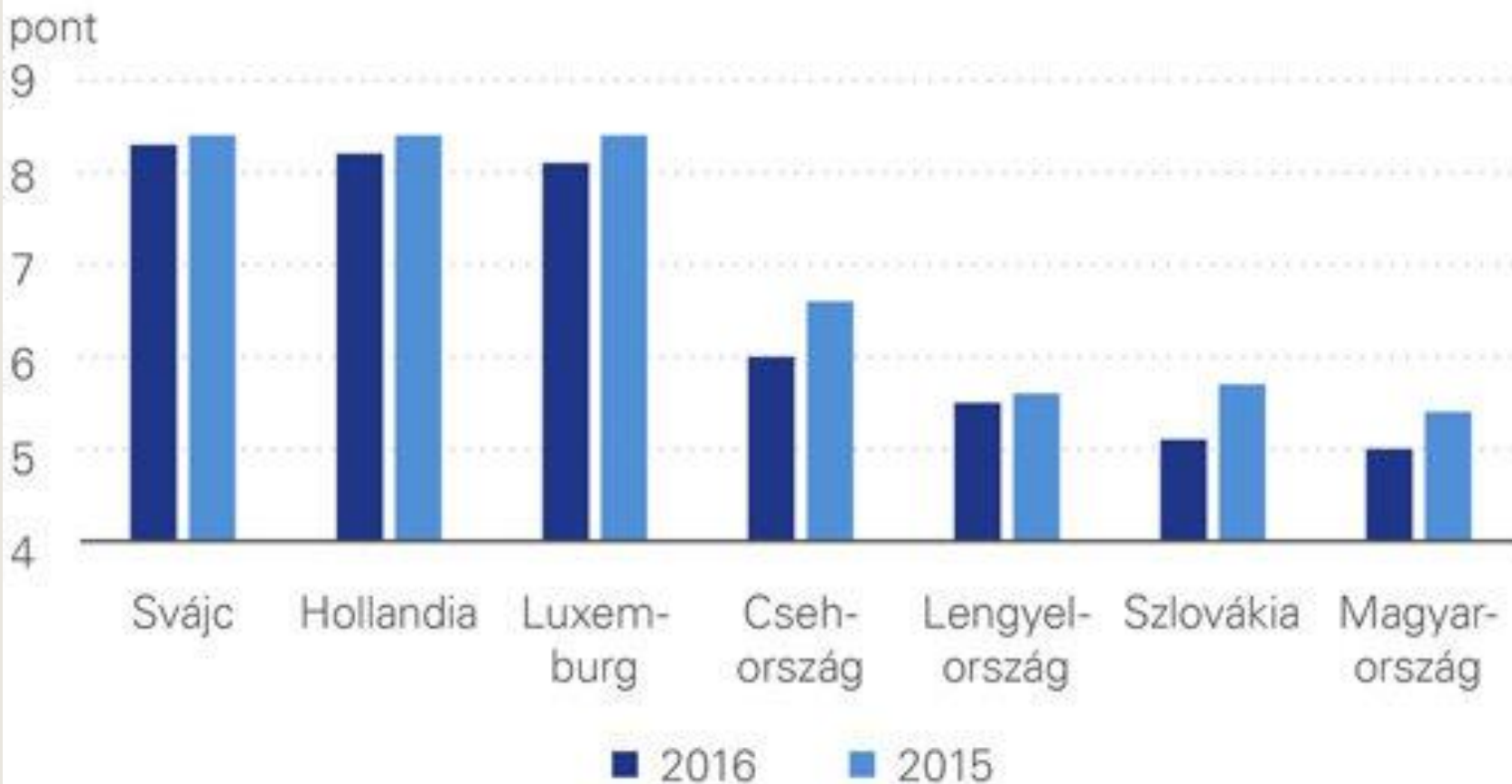

A külföldi irányítású vállalatok termelékenysége a hazai irányítású vállalatok termelékenységének arányában, 2013

Termelékenységi index 2016

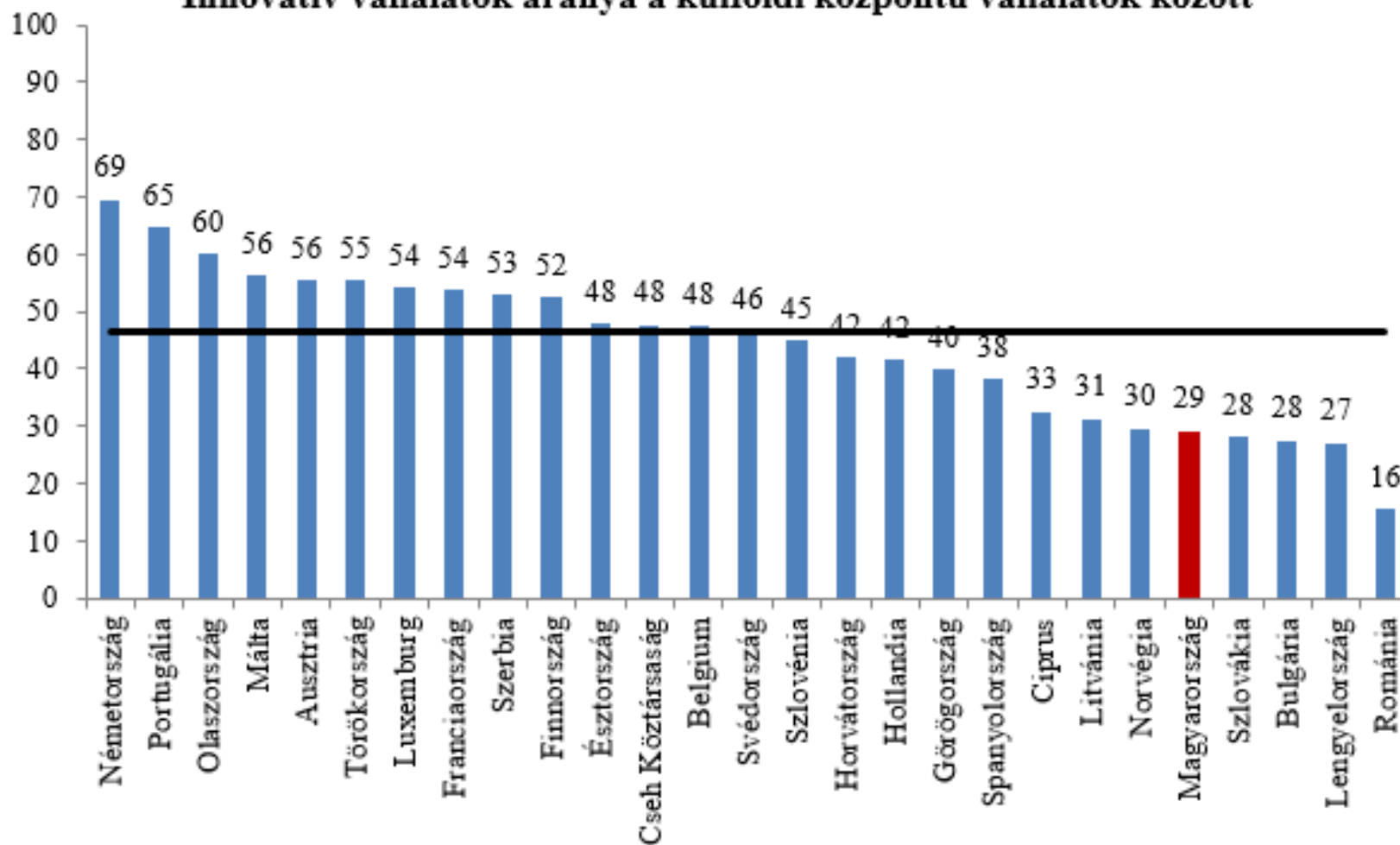
A KPMG-termelékenységi index alakulása

Forrás: KPMG Variables for sustained growth 2016 index

ÖSSZKÉP
AZ INSPIRÁLÓ TUDÁST

Ország	65 évesek és idősebbek aránya (%)
Németország	52
Luxemburg	51
Olaszország	41
Ausztria	40
Portugália	40
Belgium	39
Svédország	39
Finnország	39
Málta	37
Hollandia	37
Görögország	36
Franciaország	35
Szerbia	33
Szlovénia	31
Észtország	30
Törökország	30
Cseh Köztársaság	29
Ciprus	29
Norvégia	26
Horvátország	23
Szlovákia	17
Spanyolország	16
Litvánia	15
Magyarország	13
Lengyelország	10
Bulgária	10
Románia	5

Katonai potenciál

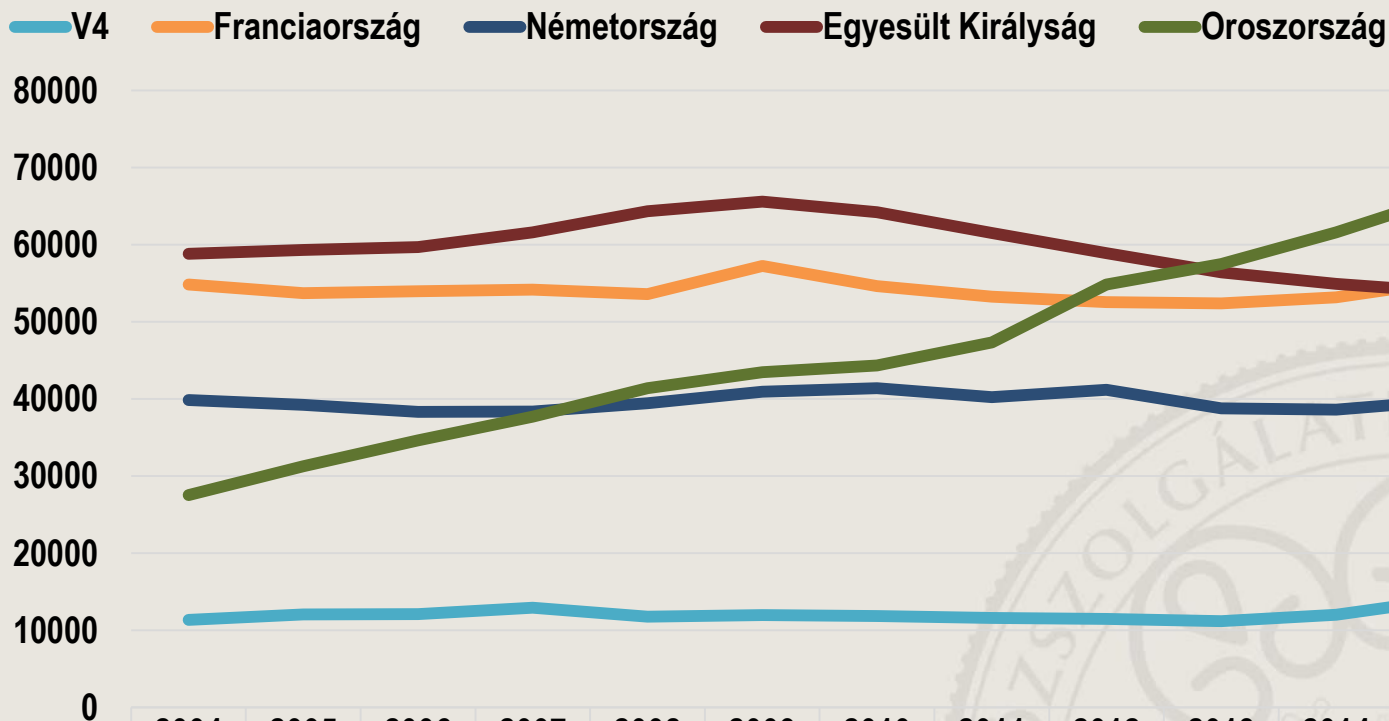
A V4-ek hatalmi képességeiről

- **A V4-ek különböző potenciállal rendelkeznek**
- **A V4-ek védelmi kiadásaiból**
 - **Lengyelország 73,7%**
 - **Csehország – 12,3%**
 - **Magyarország – 7,2%**
 - **Szlovákia – 6,8%**

A V4-ek és az európai nagyhatalmak védelmi kiadásai

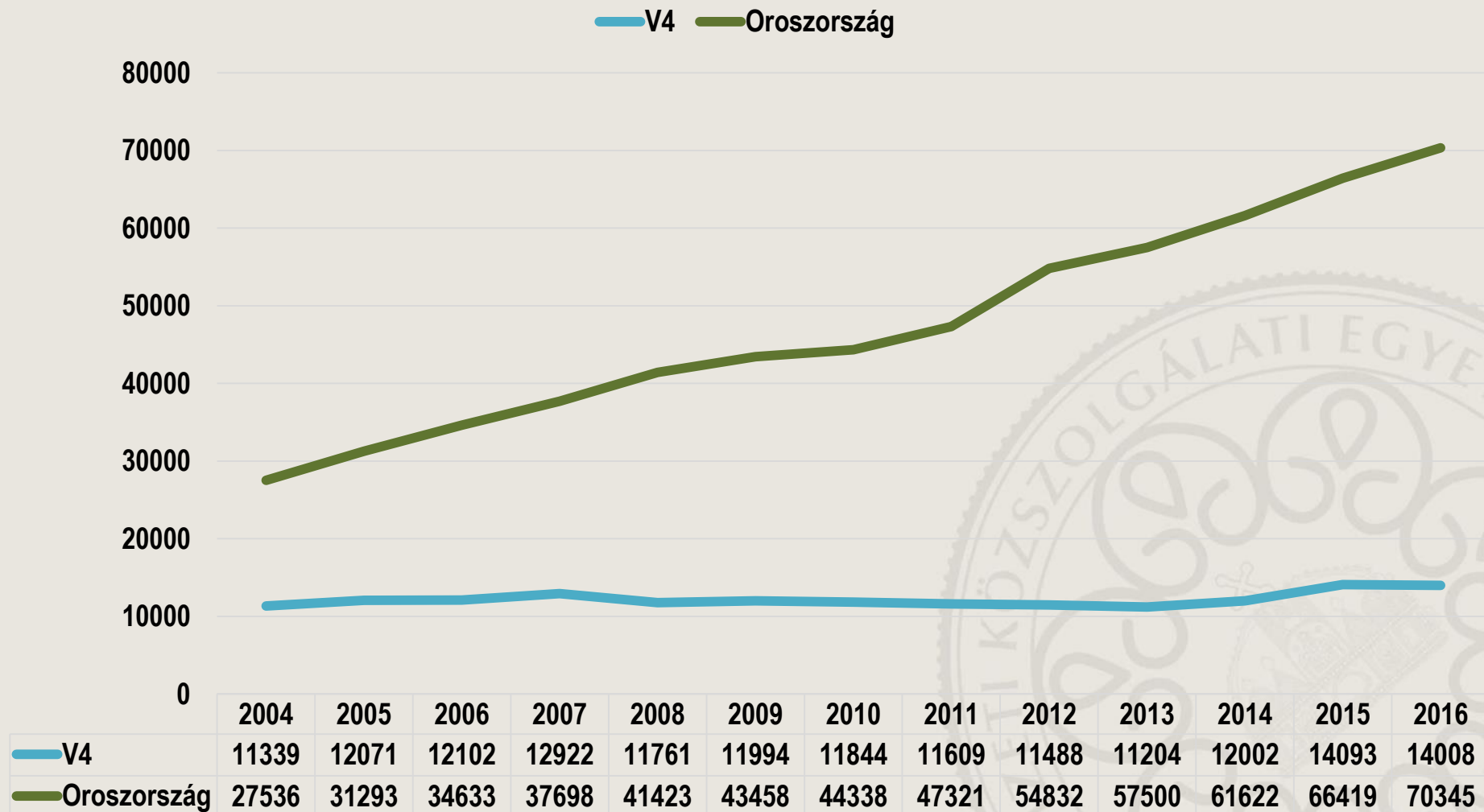
Védelmi kiadások 2004-2016 (USD)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
V4	11339	12071	12102	12922	11761	11994	11844	11609	11488	11204	12002	14093	14008
Franciaország	54833	53714	53957	54164	53622	57240	54623	53288	52551	52419	53195	55342	55681
Németország	39857	39237	38331	38364	39467	40958	41405	40221	41180	38803	38628	39813	40985
Egyesült Királyság	58846	59337	59720	61610	64360	65610	64230	61518	58896	56408	54938	53862	54217
Oroszország	27536	31293	34633	37698	41423	43458	44338	47321	54832	57500	61622	66419	70345

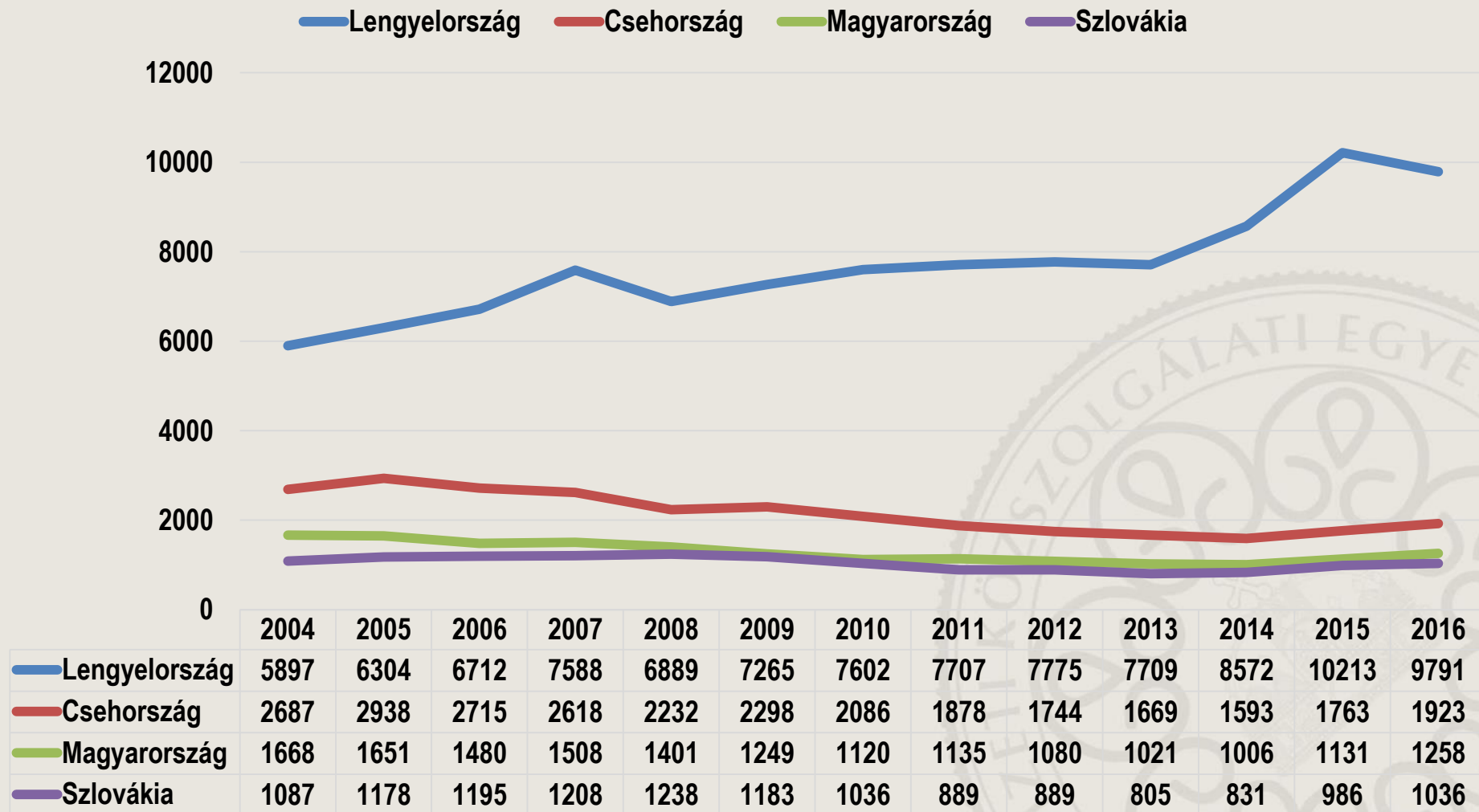
A V4-ek és az Oroszországi Föderáció védelmi kiadásai

Védelmi kiadások 2004-2016 (USD)

A V4-ek védelmi kiadásai

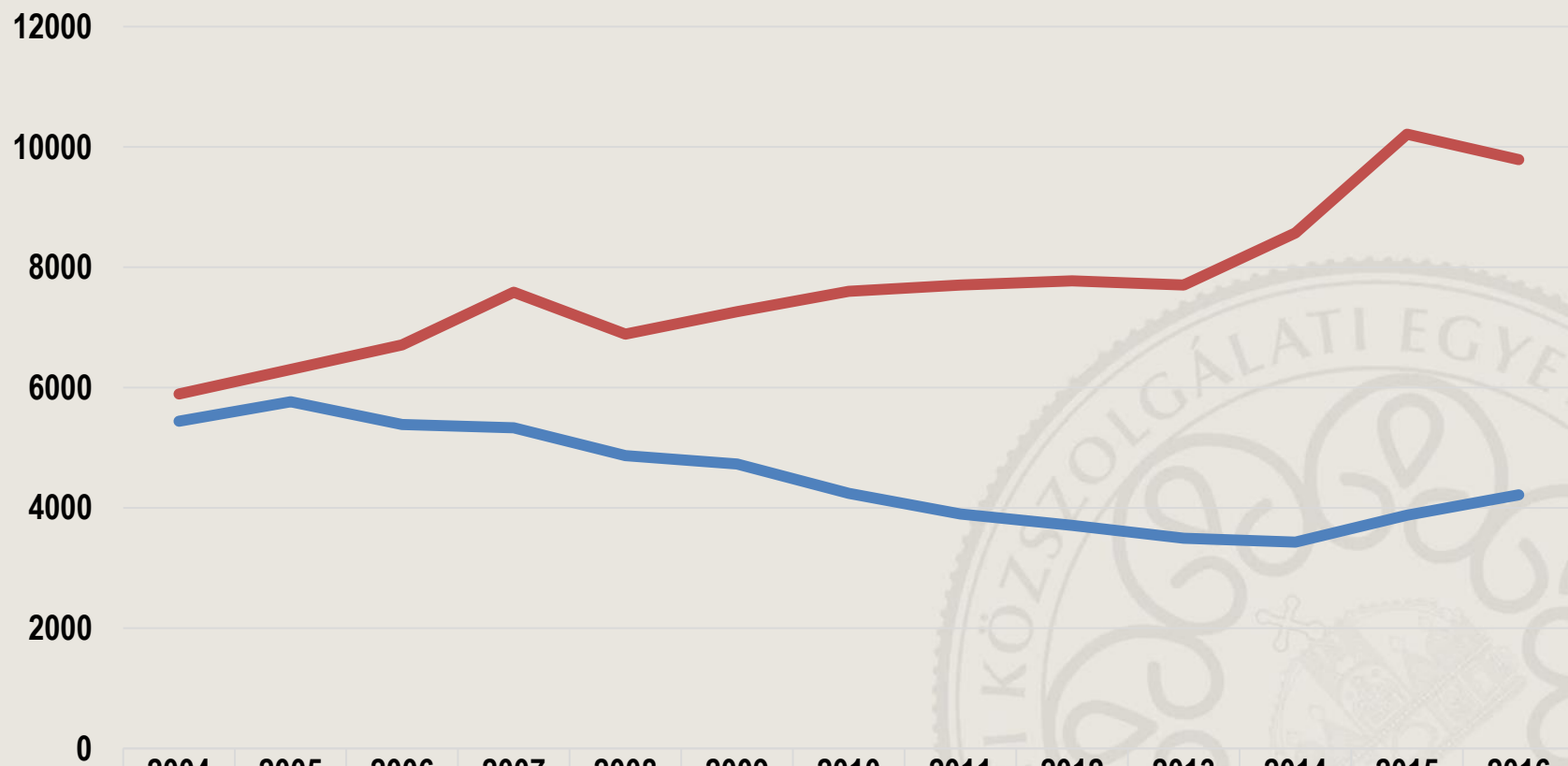
Védelmi kiadások 2004-2016

A V3-ak és Lengyelország védelmi kiadásai

Védelmi kiadások 2004-2016 (USD)

— V3 — Lengyelország

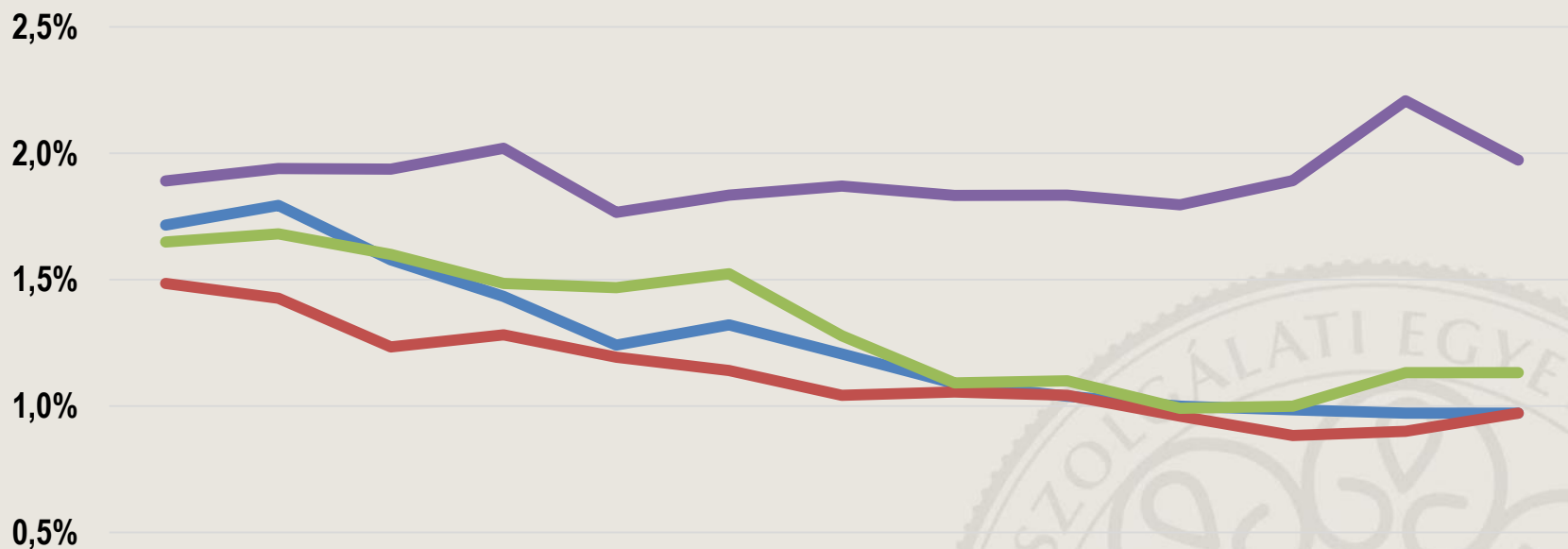

V3	5442	5767	5389	5334	4871	4730	4241	3902	3713	3495	3431	3880	4217
Lengyelország	5897	6304	6712	7588	6889	7265	7602	7707	7775	7709	8572	10213	9791

A V4-ek védelmi kiadásai

Védelmi kiadások 2004-2016 (GDP%)

Csehország Magyarország Szlovákia Lengyelország

0,0%

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Csehország	1,7%	1,8%	1,6%	1,4%	1,2%	1,3%	1,2%	1,1%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%
Magyarország	1,5%	1,4%	1,2%	1,3%	1,2%	1,1%	1,0%	1,1%	1,0%	1,0%	0,9%	0,9%	1,0%
Szlovákia	1,6%	1,7%	1,6%	1,5%	1,5%	1,5%	1,3%	1,1%	1,1%	1,0%	1,0%	1,1%	1,1%
Lengyelország	1,9%	1,9%	1,9%	2,0%	1,8%	1,8%	1,9%	1,8%	1,8%	1,8%	1,9%	2,2%	2,0%

A V4-ek hatalmi képességeiről

- A védelmi kiadások **eltérő biztonságpercepciót** takarnak, ami **Lengyelország eltérő földrajzi helyzetéből** és az **eltérő történelmi tapasztalataiból** fakad.
 - 210 km hosszú, közös határ **Oroszországgal (Kalinyingrádi körzet)**, 418 km közös határ **Fehéroroszországgal**
 - A **Moszkva – Berlin – Párizs** nagyhatalmi útvonal
 - Weimari háromszög (**Varsó – Berlin – Párizs**)
 - Különleges lengyel-amerikai
 - Különleges lengyel-brit kapcsolat
- Az eltérő percepció érzékelhető volt a **grúziai** (2008) és az **ukrajnai** (2014) **háborúk** idején.

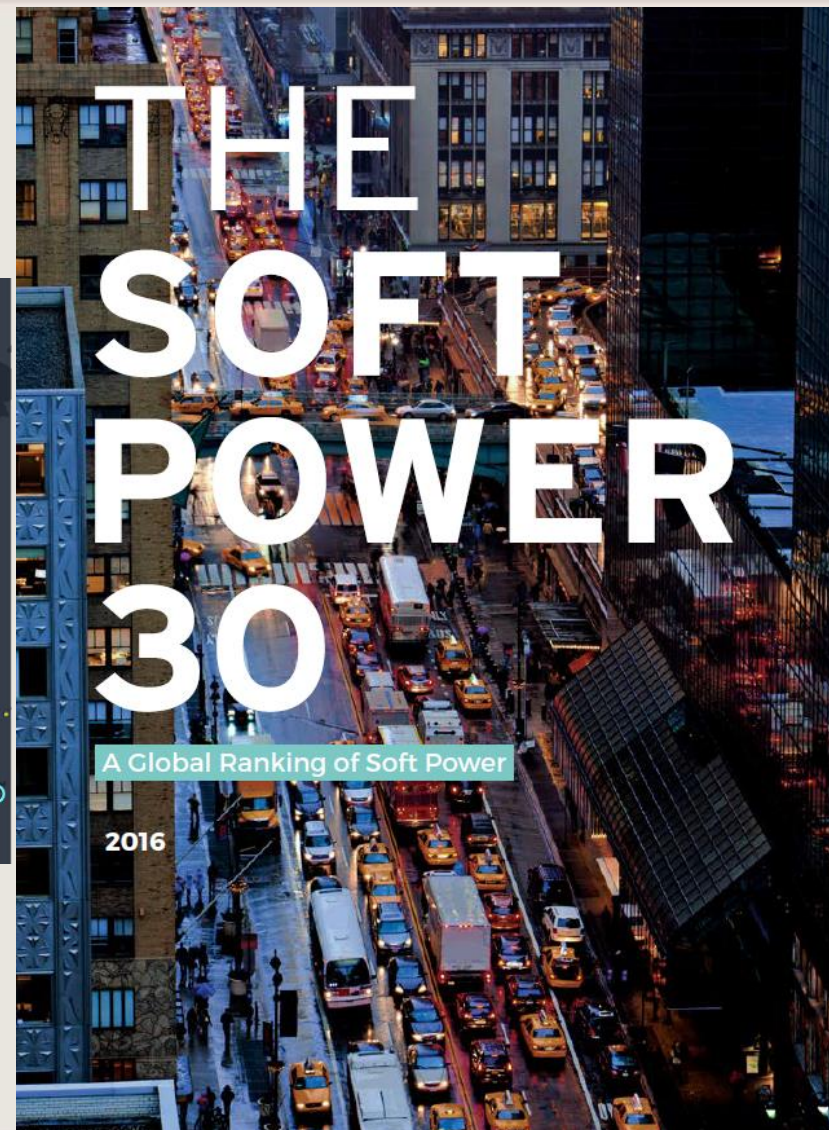
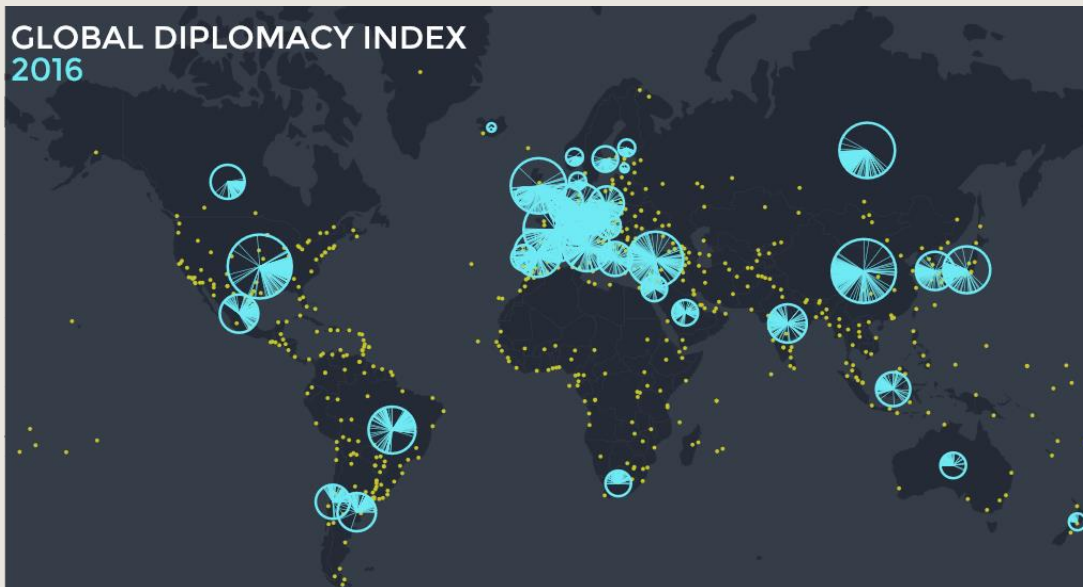

Soft power (diplomácia, public diplomacy)

NEMZETI
KÖZSZOLGÁLATI
EGYETEM
A HAZA SZOLGÁLATÁBAN

The Soft Power 30

- **Az objektív tényezők:**
 - *államigazgatás*
 - *információs technológiák elterjedtsége*
 - *kultúra*
 - *üzleti légkör – mennyire érzi biztonságban beruházását a befektető*
 - *oktatás*
 - *diplomáciai hálózat mérete*
 - *részvétel globális problémák megoldásában*
- **Szubjektív tényezők:**
 - *25 országban végzett közvéleménykutatás – ez azért eléggé erősen befolyásolja a képet, elvégre úgy 200 ország van a világon*
 - *az adott ország nemzeti konyhájának népszerűsége*
 - *az adott országban előállított műszaki termék, luxuscikk népszerűsége*
 - *a jólét szintje*
 - *az ott élők vendégszeretete*
 - *az ország külpolitikai súlya*

A V4-ek hatalmi képességeiről

- **Global Diplomacy Index 2016** (G20, OECD országok = 42 ország)
 - Lengyelország – 21.
 - Csehország – 26.
 - Magyarország – 31.
 - Szlovákia – 36.
- **Soft Power Index 2016** – az első 30-at jelöli meg
 - Lengyelország – 24. (2015) 23. (2016)
 - Csehország – 27. (2015) 29. (2016)
 - Magyarország – 26. (2016)
 - Szlovákia – nincs a listán
 - Oroszország – 27. (2016)
 - Kína – 30 (2015) 28. (2016)
- *Ezen a területen volt transzparens együttműködés*
- **Modellérték**
 - Ehhez tartós siker szükséges

A „The Soft Power 30” Magyarországról (2016)

● 25. GREECE

46.98 +

● 26. HUNGARY

46.96 –

DIGITAL

15

CULTURE

30

ENTERPRISE

23

ENGAGEMENT

24

EDUCATION

27

GOVERNMENT

24

POLLING

25

Merre tovább?

- **Forgatókönyvek**
 - 1. **A felzárkózási kísérlet folytatása** az Európai Unió centruma felé (a mag-Európához való csatlakozás)
 - 2. Tartósan **az Európai Unió periferiáján ragadás**
 - 3. **Kikerülés az Európai Unióból** (ha az EU valami oknál fogva felbomlana)
- **Ami bizonyosnak tűnik**
 - A V4-ek **nem** alkotnak és **fognak lényeges nemzetközi erővel bíró meghatározó csoportot alkotni** (nem tudják megakadályozni sem az integráció mélyülését, sem pedig az EU esetleges felbomlását)
 - A V4-ek **nem válnak új európai** (gazdasági-politikai) **centrummá**
 - A V4-ek valószínűleg **külön utakon indulnak el** (pl. a lengyelek 78%-a a mag-Európához akar tartozni a jövőben)